

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

36/2017. (XII. 29.) AB határozat	a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény 14/C. §-a szerinti eljárással kapcsolatos mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításáról	2
3001/2018. (I. 10.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	14
3002/2018. (I. 10.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	26
3003/2018. (I. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	39

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 36/2017. (XII. 29.) AB HATÁROZATA

a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény 14/C. §-a szerinti eljárással kapcsolatos mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Salamon László* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Balsai István* és *dr. Dienes-Oehm Egon* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapítja, hogy mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség áll fenn annak következtében, hogy az Országgyűlés nem alkotta meg a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény 14/C. §-a szerinti eljárásban előírt döntési határidő elmulasztása esetére alkalmazandó eljárás szabályát. Az Alkotmánybíróság felhívja az Országgyűlést, hogy jogalkotói feladatának 2018. március 31-ig tegyen eleget.
2. Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.II.37.124/2014/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség (székhely: Magyarország, 1086 Budapest, Dankó utca 11.) (a továbbiakban: indítványozó) a Kúria Kfv.II.37.124/2014/6. számú, az indítványozónak 2014. június 24-én kézbesített ítélete ellen 2014. július 10-én az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasz indítványt nyújtott be a Szolnoki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságon (a továbbiakban: közigazgatási bíróság).
- [2] Az eljárás megindításának az indítványban szereplő indokai: az indítványozó 1990. óta nyilvántartásba vett egyházként működött. Az indítványozó a 6/2013. (III. 1.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.) közzététele után, 2013. március 8-án kérelmet terjesztett elő az általa fenntartott idősok otthona működési engedélyében az „egyházi fenntartó” fenntartói típus visszaállítása és az intézmény által nyújtott házi segítségnyújtás finanszírozási rendszerbe történő befogadása érdekében. Érvelése szerint egyházi jogállását az Abh. indokolásának [215] bekezdése alapján nem veszítette el, ezért az általa nyújtott szociális ellátásokat az egyházi fenntartókra vonatkozó szabályok szerint kell a finanszírozási rendszerbe befogadni. Az indítványozó kérelmét mind az elsőfokú (Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal Szociális és Gyámhivatala) mind a másodfokú hatóság (Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal) elutasította, a jogerős hatósági döntéssel szemben előterjesztett felülvizsgálati kérelmet pedig a közigazgatási bíróság ítéletével elutasította, mert az indítványozó nem szerepelt a miniszter által vezetett egyházi nyilvántartásban. A Kúria a felülvizsgálati eljárás során az ítéletet hatályában fenntartotta.

- [3] Az indítványozó alkotmányjogi panasza szerint a Kúria ítélete megsértette az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdése és XV. cikk (2) bekezdése által védett jogait, elsősorban azon az alapon, hogy egyházi jogállását – és ezzel összefüggésben „egyházi fenntartó” minőségét – nem ismerte el, annak ellenére, hogy a Nyíregyházi Törvényszék az indítványozót 2013. augusztus 6-án kelt végzése akkor egyházként tartotta nyilván, és az indítványozó által az alkotmányjogi panaszhoz csatolt 2014. február 7-én kelt, akkor hatályos adatait bírósági kivonat szintén egyházként tünteti fel.
- [4] Az indítványozó hivatkozott az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) a *Magyar Keresztény Mennonita Egyház és társai kontra Magyarország ügyben* (70945/11, 23611/12, 26998/12, 41150/12, 41155/12, 41463/12, 41553/12, 54977/12 és 56581/12) 2014. április 8-án hozott ítéletére (a továbbiakban: EJEB ítélet) is, amelyben az indítványozó vonatkozásában is megállapította az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) által védett egyesülés szabadságának (11. cikk) sérelmét a vallásszabadsághoz való joggal (9. cikk) összefüggésben az egyházi státusz megvonása miatt.
- [5] 2. Az Alkotmánybíróság – az indítványozó nyilvántartott adatainak, különösen is szervezeti formájának tisztázása érdekében – felhívta a Nyíregyházi Törvényszéket, hogy nyilatkozzon arról, hogy 2012. január 1. óta az indítványozót mely időszakokban tartotta nyilván egyházként, és az indítványozóra vonatkozóan milyen jogalapon milyen adatváltozásokat jegyzett be.
- [6] 3. Az Alkotmánybíróságnak az eljárása során – az indítványozó 2015. július 16-án kiadott közleményéből – tudomására jutott, hogy az EJEB ítéletére tekintettel az indítványozó a Magyar Állammal 2015. június 26-án részmegállapodást (a továbbiakban: részmegállapodás) kötött, az ennek alapján járó – korábban vitatott és visszatartott – pénzüsségeket kifizettek az indítványozónak.
- [7] Az Alkotmánybíróság Abtv. 57. § (2) bekezdése alapján felhívta az indítványozót, hogy nyilatkozzon arról, hogy a részmegállapodás mennyiben orvosolta azt az érdeksérelmét, amelynek orvosolása érdekében a tárgybéli ügyben alkotmányjogi panaszt nyújtott be.
- [8] Az indítványozó válaszában úgy nyilatkozott, hogy a részmegállapodás a 2014. december 31. előtti időszak vonatkozásában az alaptörvény-ellenesség anyagi konzekvenciáit orvosolta, de egyrészt az azt követő időszak vonatkozásában függő jogi helyzet áll fenn – a felek abban állapodtak meg, hogy 2015. január 1-je és az Egyezmény megsértésének majdani megszüntetése közötti időszak vonatkozásában felmerült károk rendezésével kapcsolatos tárgyalásokat 2015. december 31-ig folytatják –, másrészt pedig a részmegállapodás általánosságban nem rendezte az indítványozó egyházi (fenntartói) státuszát. Az indítványozó a nyilatkozat mellékleteként megküldte az Alkotmánybíróság részére a részmegállapodás másolatát.
- [9] Az Alkotmánybíróság elnöke az ügyben készítenendő első tervezetnek az ügy eldöntésére jogosult testület elé terjesztésére vonatkozó határidőt – a 2015. év őszi ülésszakánál lévők egyházi jogalkotással összefüggésben az Országgyűlés 2015. évi őszi ülészakájának várható befejezésére, illetve a fent hivatkozott kártérítési tárgyalási határidőre figyelemmel – az Ügyrend 53. § (3) bekezdése alapján meghosszabbította. Az Alkotmánybíróság egyúttal felhívta az indítványozót, hogy a tárgyalásokra előirányzott határidő leteltét követően nyilatkozzon arról, hogy a részmegállapodás 9. pontjában előirányzott további tárgyalások milyen eredményre vezettek.
- [10] Az indítványozó a felhívásra adott válaszában arról tájékoztatta az Alkotmánybíróságot, hogy a tárgyalási határidőt a felek – a folyamatban volt egyházi jogalkotásra tekintettel – 2016. január 31-re módosították, azonban az – többször, a tárgyalások folytatását szorgalmazó megkeresésük ellenére – eredménytelenül telt el, 2015. január 1-jét követően felmerült károk rendezésével kapcsolatos megállapodás nem jött létre.
- [11] 2016. június 28-án az EJEB részítéletet hozott az EJEB ítéletével érintett több kérelmezőt illető igazságos elégtétel tárgyában is [lásd *Magyar Keresztény Mennonita Egyház és társai kontra Magyarország ügy* (igazságos elégtétel), (70945/11, 23611/12, 26998/12, 41150/12, 41155/12, 41553/12, 54977/12 és 56581/12)]. A jelen ügy indítványozója és a Kormány között folyamatban lévő tárgyalásokra figyelemmel azonban az indítványozót érintően az EJEB a részítéletben fenntartotta az elégtétel kérdésének elbírálását és felhívta a feleket arra, hogy a részítélet elfogadásától számított hat hónapon belül értesítsék arról, hogy létrejött-e közöttük megállapodás.
- [12] Mivel az előírt határidőben – a Kormány által jóváhagyott – megállapodás nem jött létre a felek között, az EJEB 2017. április 25-én megítélt 3 millió euró elégtételt az indítványozónak [*Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség kontra Magyarország ügy*, (54977/12.)] Az EJEB döntése megemlíti, hogy az Országgyűlés elmulasztott döntést hozni a szervezet státuszáról, és hangsúlyozza, hogy elsődlegesen *in integrum restitutio*-val kellene

a jogsértő államnak kiküszöbölnie a jogsértést, a pénzbeli elégtétel csak kiegészítő megoldásnak minősül (7., 27–29. bekezdés).

II.

[13] 1. Az Alaptörvénynek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

[14] 1.1. A Kúria ítéletének meghozatalakor és jelenleg is hatályos szöveg:

„VII. cikk (1) Mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.

(2) Az azonos hitelveket követők vallásuk gyakorlása céljából sarkalatos törvényben meghatározott szervezeti formában működő vallási közösséget hozhatnak létre.

(3) Az állam és a vallási közösségek különváltan működnek. A vallási közösségek önállóak.

(4) Az állam és a vallási közösségek a közösségi célok elérése érdekében együttműködhetnek. Az együttműködésről a vallási közösség kérelme alapján az Országgyűlés dönt. Az együttműködésben részt vevő vallási közösségek bevett egyházként működnek. A bevett egyházaknak a közösségi célok elérését szolgáló feladatokban való részvételükre tekintettel az állam sajátos jogosultságokat biztosít.

(5) A vallási közösségekre vonatkozó közös szabályokat, valamint az együttműködés feltételeit, a bevett egyházakat és a rájuk vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

[15] 1.2. A jelenlegitől eltérő, 2012. január 1-től 2013. március 31-ig hatályos szöveg:

„VII. cikk (2) Az állam és az egyházak különváltan működnek. Az egyházak önállóak. Az állam a közösségi célok érdekében együttműködik az egyházakkal.

(3) Az egyházakra vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.”

[16] 2. A lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvénynek (a továbbiakban: Ehtv.) a bevett egyházként történő elismerésre vonatkozó releváns rendelkezései:

„14/B. § (1) A vallási tevékenységet végző szervezet egyházként történő elismerését a vallási tevékenységet végző szervezet képviselőjére jogosult személy kezdeményezheti. A kezdeményezést a miniszternél kell előterjeszteni.

(2) A miniszter 60 napon belül közigazgatási hatósági eljárás keretében dönt a 14. § a)–f) pontja szerinti feltételek fennállásáról.

(3) A miniszter eljárásában jogász, vallástörténész, vallástudós vagy szociológus szakképzettségű és tudományos fokozattal rendelkező szakértő igénybevétele kötelező. Nem kérhető fel szakértőként egyházi személy.

(4) A 14. § a)–f) pontja szerinti feltételek fennállására vonatkozó döntést az Országgyűlés vallásügyekkel foglalkozó bizottságával (a továbbiakban: bizottság) is közölni kell.

14/C. § (1) A bizottság a miniszter 14/B. § (4) bekezdése szerinti közlése alapján a vallási tevékenységet végző szervezet egyházként történő elismerésére vonatkozó törvényjavaslatot – és ha a 14. § g)–i) pontjában meghatározott feltételek nem állnak fenn, a törvényjavaslatához kapcsolódóan országgyűlési határozati javaslatot – terjeszt az Országgyűlés elé. A bizottság a törvényjavaslatot, illetve az országgyűlési határozati javaslatot a miniszter 14/B. § (4) bekezdése szerinti közlésétől számított 60 napon belül nyújtja be.

(2) A bizottság eljárásában a vallási tevékenységet végző szervezet nyilvános bizottsági ülésen történő meghallgatása kötelező.

(3) Az Országgyűlés a törvényjavaslat tárgyalása során a 14. § *g)*–*i)* pontjában meghatározott feltételek fennállásának vizsgálata alapján a törvényjavaslat benyújtásától számított 60 napon belül a közösségi célok érdekében a vallási tevékenységet végző szervezettel való együttműködés céljából a törvényjavaslat elfogadásával dönt a vallási tevékenységet végző szervezet egyházként történő elismeréséről.

(4) Ha az Országgyűlés a vallási tevékenységet végző szervezet egyházként történő elismerését nem támogatja és a törvényjavaslatot nem fogadja el, a (3) bekezdésben meghatározott határidőn belül dönt az országgyűlési határozat elfogadásáról. Az országgyűlési határozat tartalmazza, hogy a 14. § *g)*–*i)* pontjában meghatározott melyik feltétel hiányát és milyen okból állapította meg az Országgyűlés.

(5) Az országgyűlési határozat közzétételétől számított egy éven belül a vallási tevékenységet végző szervezet egyházként történő elismerésére irányuló ismételt kezdeményezés nem indítható.

14/D. § (1) A vallási tevékenységet végző szervezet a miniszter 14/B. § (2) bekezdése szerinti döntésének bírósági felülvizsgálatát a közigazgatási döntések felülvizsgálatára vonatkozó szabályok alapján kérheti.

(2) A vallási tevékenységet végző szervezet az országgyűlési határozat felülvizsgálatát az Alkotmánybíróságtól az Alkotmánybíróságról szóló törvényben meghatározott eljárás keretében kérheti.

15. § A vallási tevékenységet végző szervezet az e törvénynek az adott bevett egyház felvételére vonatkozó módosítása hatálybalépésének napjától minősül bevett egyháznak.

16. § (1) A miniszter az e törvénynek az adott bevett egyház felvételére vonatkozó módosítása hatálybalépését követő 30 napon belül a bevett egyházat nyilvántartásba veszi.”

- [17] 3. A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Sztv.) Kúria által értelmezett rendelkezésének – 2012. január 1-től 2013. július 31-ig hatályos – szövege:

„4. § (1) E törvény alkalmazásában

[...]

m) fenntartó:

[...]

mb) a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény szerinti nyilvántartásba vett egyház, illetve annak belső egyházi jogi személye (a továbbiakban együtt: egyházi fenntartó), nem minősül egyházi fenntartónak az a jogi személy, amely más típusú szervezatként jogalanyisággal rendelkezik, így különösen a civil szervezet, annak alapszabályban jogi személylé nyilvánított szervezeti egysége, az alapítvány, annak alapító okiratban jogi személlyé nyilvánított szervezeti egysége, a gazdasági társaság,

[...]”

- [18] 4. A szociális szolgáltatók és intézmények működésének engedélyezéséről és ellenőrzéséről szóló 321/2009. (XII. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Szmr.) 2. számú mellékletének a Kúria által alkalmazott – 2012. november 16-tól 2013. november 30-ig hatályos – 1.5.1. pontja:

„egyházi fenntartó esetén [...] csatolni kell a fenntartó nyilvántartásba vett adatait igazoló hatósági bizonyítványt”.

III.

- [19] 1. Az indítvány határozott kérelmet tartalmaz.
- [20] Az indítvány megjelöli az Abtv. 27. §-át, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *a)* pont].
- [21] Az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényege: az Abh. alapján az indítványozó egyházi jogállását nem veszítette el, a bírósági nyilvántartásban jelenleg is egyházként szerepel, ennek ellenére a tárgybeli eljárásokban egyházi jogállását nem ismerték el. Ez más, egyházi jogállással szintén rendelkező, és a tárgybeli eljárásokban egyházi fenntartóként elismert egyházakhoz képest hátrányosan megkülönbözteti; a megkülönböztetés

- vallási közösségként érinti, tehát eredményét tekintve vallási szempontú, és nincs alkotmányos indoka [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) pont].
- [22] Az indítvány szerint az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntés: a Kúria Kfv.II.37.124/2014/6. számú ítélete, a Szolnoki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 12.K.27.268/2013/4. számú ítéletére kiterjedően [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *c*) pont].
- [23] Az indítvány szerint az Alaptörvény megsértett rendelkezései: VII. cikk (1) bekezdés, XV. cikk (2) bekezdés [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *d*) pont].
- [24] Az indítvány indokolása arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével: az indítványozó álláspontja szerint a Kúria ítélete sérti az indítványozónak az Alaptörvény VII. cikk (1) bekezdésében biztosított vallásszabadsághoz való jogát, valamint ezzel összefüggésben a XV. cikk (2) bekezdésében foglalt diszkrimináció-tilalmat, mivel az alkalmazott jogszabályok a panaszos egyházi fenntartóként történő elismerését nem zárták volna ki. Az eljáró hatóságoknak és bíróságoknak (végső soron a Kúriának) az Alaptörvénnyel és az Abh.-val összhangban olyan értelmezést kellett volna tulajdonítaniuk, amely az Sztv. 4. § *m*) pont *mb*) pontjának, valamint az Szmr. 2. számú melléklet 1.5.1. pontjának alkalmazása során egyházi fenntartónak minősülnek azok a jogi személyek is, amelyek egyházi jogállásukat az Abh. alapján nem veszítették el [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e*) pont].
- [25] Az indítvány kifejezett kérelmet tartalmaz a Kúria döntésének – a közigazgatási bíróság ítéletére is kiterjedő – megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *f*) pont].
- [26] Az indítvány megjelöli az indítványozó nevét és székhelyét; az indítványozó továbbá nyilatkozik arról, hogy az indítvány közzétételéhez hozzájárul [Abtv. 52. § (5) bekezdés].
- [27] Az indítvány mellékleteként megküldte az indítványozó az Alkotmánybíróság részére azokat a dokumentumokat, amelyek az indítványban foglaltakat igazolják: a Nyíregyházi Törvényszék által készített kivonatot az egyház 2014. február 7-én hatályos adatairól [Abtv. 52. § (6) bekezdés].
- [28] 2. Az Abtv. 56. § (1) és (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [29] A bírói döntés alaptörvény-ellenességét amiatt állítja, hogy a bíróság az egyébként Alaptörvénnyel összhangban értelmezhető jogszabályi rendelkezéseket nem megfelelően, alaptörvény-ellenesen értelmezte. Az indítványozó az egyedi ügyben érintettnek minősül, mivel ő volt a felperes abban a perben, amelyben a Kúria a támadott ítéletet hozta [Abtv. 27. §].
- [30] A bírói döntés az indítványozó állítása szerint a törvény előtti egyenlőség elvét, illetve a hátrányos megkülönböztetés tilalmát sérti a vallásszabadsághoz való joggal összefüggésben. Az Alkotmánybíróság a 3062/2012. (VII. 26.) AB határozatban az Alaptörvény XV. cikkével összefüggésben megállapította, hogy a diszkrimináció tilalmát meghatározó rendelkezés a személyekre általában, így a jogi személyekre is vonatkozik. A 26/2013. (X. 4.) AB határozat és a 3176/2013. (X. 9.) AB határozat is érdemben vizsgálta az Alaptörvény XV. cikkének sérelmére hivatkozó alkotmányjogi panasz indítványokat, tehát az Alaptörvény által biztosított egyenlőség sérelme alapján az alkotmányjogi panasz befogadható [Abtv. 27. § *a*) pont].
- [31] A Kúria támadott ítélete ellen további felülvizsgálatnak helye nincs, az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette [Abtv. 27. § *b*) pont].
- [32] Az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított 16. napon, a törvényi határidőn belül nyújtották be [Abtv. 30. § (1) bekezdés].
- [33] Az indítványozó által állított alaptörvény-ellenesség a bírói döntést érdemben befolyásolta, ugyanis annak tárgya kifejezetten az volt, hogy a panaszos egyházi fenntartónak minősül-e vagy sem. A kérdés egyben alapvető alkotmányjogi jelentőségű is, mivel arra irányul, hogy az Alkotmánybíróság által hozott határozatok megállapításai a közigazgatási hatóságokat és a bíróságokat mennyiben kötik [Abtv. 29. §].
- [34] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt befogadta.

IV.

- [35] 1. Az alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [36] 1.1. Az Alaptörvény 28. cikke kimondja, hogy a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét első sorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik; az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.
- [37] Az Abtv. 39. § (1) bekezdése szerint, ha az Abtv. eltérően nem rendelkezik, az Alkotmánybíróság döntése mindenre nézve kötelező.
- [38] Az Sztv. 4. § *m*) pont *mb*) alpontjának a Kúria által alkalmazott – 2012. január 1-től 2013. július 31-ig – hatályos szövege: „a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény szerinti nyilvántartásba vett egyház, illetve annak belső egyházi jogi személye (a továbbiakban együtt: egyházi fenntartó), nem minősül egyházi fenntartónak az a jogi személy, amely más típusú szervezetként jogalanyisággal rendelkezik, így különösen a civil szervezet, annak alapszabályban jogi személlyé nyilvánított szervezeti egysége, az alapítvány, annak alapító okiratban jogi személlyé nyilvánított szervezeti egysége, a gazdasági társaság.”
- [39] Az Szm. 2. számú mellékletének a Kúria által alkalmazott – 2012. november 16-tól 2013. november 30-ig hatályos – 1.5.1. pontja szerint pedig „egyházi fenntartó esetén [...] csatolni kell a fenntartó nyilvántartásba vett adatait igazoló hatósági bizonyítványt”.
- [40] Az indítványozó egyrészt azt sérelmezte, hogy az eljárásban egyházi jogállását nem ismerték el, másrészt pedig azt, hogy konkrétan az Sztv. 4. § *m*) pont *mb*) alpontjának, valamint az Szm. 2. számú melléklet 1.5.1. pontjának alkalmazása során – Abh. ellenére – nem minősítették egyházi fenntartónak.
- [41] 1.2. A Kúria ítélete az indítványozó jogállását az alábbiak szerint értelmezte: „[a] felperes helyesen hivatkozott az AB határozat indokolásának [215] és [217] bekezdései alapján arra, hogy az OGY határozatban megjelölt egyházak – melyek között a felperes 41. sorszám alatt szerepel – egyházi jogállásukat nem veszítették el, ezért egyesületté történő átalakításuk nem volt kikényszeríthető.”
- [42] A Kúria ítélete tehát – az Abh.-nak megfelelően – elismerte az indítványozó egyházi jogállását; ebből következően az indítványozónak ennek az ellenkezőjét sérelmező állítása nem megalapozott.
- [43] 1.3. Az Sztv. szerinti egyházi fenntartói minőség igazolásával kapcsolatban a Kúria ítélete a következő értelmezést fogalmazta meg: „az elsőfokú bíróság érdemben helyesen mutatott rá arra, hogy a működési engedély módosításának egyik alapját képező Sztv. 4. § (1) bekezdés *mb*) alpontja alapján megállapított egyházi fenntartó fogalmából következően az AB határozatban foglaltak ellenére a szociális ellátási és finanszírozási rendszerre vonatkozó rendelkezések (Sztv.) alapján egyházi fenntartónak csak az Ehtv. szerinti nyilvántartásba vett egyház, illetőleg annak belső egyházi jogi személye minősül. Az Szm. 7. § (4) bekezdés *a*) pontja alapján a működési engedély módosításához az egyházi fenntartói minőséget a nyilvántartásba vétellel igazolni kell. [...] A nyilvántartásba vétel hiányában az Alkotmánybíróság által meghozott határozat alapján a felperes egyházi jogállásának visszaállítása és a bírósági nyilvántartásban egyházként történő rögzítése ellenére a működési engedély módosítására jogszerű lehetőség nem volt.”
- [44] A Kúria ítéletébe foglalt értelmezés szerint az Sztv. szerinti egyházi fenntartói minőség tehát nem az egyházi jogálláson alapul, hanem kizárólagosan az Ehtv. szerinti nyilvántartásba vétel tényén. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel megvizsgálta, hogy az Sztv. szerinti egyházi fenntartó fogalma a nyilvántartásba vétellel összefüggésben hogyan értelmezendő az Alaptörvény 28. cikkének megfelelően.
- [45] Az Sztv. a fogalom meghatározása keretében „a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény szerinti nyilvántartásba vett egyház”-ra utal. A rendelkezést az Ehtv. 40. §-a iktatta be 2012. január 1-jével az Sztv.-be, és szó szerint az Ehtv. címét („a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról”) magába foglaló rugalmas hivatkozást tartalmaz (ezzel szemben az Lvt. címe „a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról” szöveget). Tartalmilag tehát az „[Ehtv.] szerinti nyilvántartásba vett egyház” kifejezést kell értelmezni. Bár az Ehtv. több helyen továbbhivatkozik az Lvt. alapján vezetett nyilvántartásra is [vö. 14. § (2) bekezdés *c*) pont, 35. § (4) bekezdés, 36. § (1) bekezdés] az „[Ehtv.] szerinti nyilvántartás” közvet-

lenül és elsődlegesen az Ehtv. 16–18. §-ában szabályozott, az egyházak és a belső egyházi jogi személyek adatait tartalmazó nyilvántartásra utal, amelyet a miniszter vezet. Az Sztv.-beli fogalom tehát az egyházi fenntartói minőséget kifejezetten egy formális, nyilvántartási szemponthoz köti. Az Alaptörvény 28. cikkére figyelemmel adott esetben az önmagában vett textuális értelmezéshez képest eltérő értelmezés is elvárható lehet alkotmányosan, de az Abh.-nak az indítványozó által hivatkozott része nem az egyházi fenntartó Sztv.-beli fogalmával, hanem az Ehtv. szerinti nyilvántartás vezetésével kapcsolatban tett megállapításokat: „Mivel az Alkotmánybíróság jelen határozatának következtében nem maradt hatályban az Ehtv.-ben olyan szabály, amely a miniszter általi nyilvántartásba vételt kizárólagosan az egyház Országgyűlés általi elismeréséhez (illetve az Ehtv. Mellékletének módosításához) kötné, nincs törvényi akadály annak, hogy az OGYh.-ban elutasított, de a jelen határozat visszamenőleges hatályú rendelkezése értelmében az egyházi jogállásuktól meg nem fosztott vallási közösségek az Ehtv. 17–18. §-ának megfelelően adataikat bejelentésük a miniszternek és az nyilvántartásba vegye őket” (Abh., Indokolás [215]). Ha az Abh. fenti megállapítását – Abtv. 39. § (1) bekezdése ellenére – adott esetben az indítványozó Ehtv. szerinti nyilvántartásba vételével kapcsolatos eljárásban a miniszter, illetve a döntését felülvizsgáló bíróság nem veszi figyelembe, ez a körülmény az ilyen eljárást lezáró bírói döntés elleni esetleges alkotmányjogi panasz elbírálása keretében kerülhet értékelésre.

- [46] A kifejtettek tekintetével az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem jelölt meg olyan megalapozott alkotmányos indokot, amely alapján a Kúriának a Sztv. 4. § *m)* pont *mb)* alpontját az ítéletbe foglaltaktól eltérően lehetett és kellett volna értelmeznie, ezért az ítélet alaptörvény-ellenességére irányuló indítványt elutasította.
- [47] 2. A fenti vizsgálat alapján az egyházi fenntartói minőség az Ehtv. szerinti nyilvántartásba vételtől függ. Az Alkotmánybíróság a Kúria ítéletének felülvizsgálata során ugyanakkor azt is észlelte, hogy az ítéletben megállapított tényállást alapul véve ellentmondás mutatkozik az Abh. idézett megállapítása és a tényleges nyilvántartási állapot között.
- [48] Az Abtv. 46. § (1) bekezdése felhatalmazza az Alkotmánybíróságot, hogy ha a hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásában a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását állapítja meg, a mulasztást elkövető szervet – határidő megjelölésével – felhívja feladatának teljesítésére. A törvényhely (2) bekezdésének *c)* pontja alapján a jogalkotói feladat elmulasztásának minősül, ha a jogi szabályozás Alaptörvényből levezethető lényeges tartalma hiányos.
- [49] Miután tehát az Alkotmánybíróság a jelen határozatban megállapította, hogy az indítványozó által állított sérelmet nem a Kúria ítélete által alkalmazott értelmezés alaptörvény-ellenessége okozza, hivatalból eljárva azt vizsgálta meg, hogy a sérelem nem a szabályozás hiányosságára vezethető-e vissza.
- [50] 2.1. A vizsgálat keretében az Alkotmánybíróság áttekintette, hogy az Abh. meghozatalát követően az indítványozó jogállását, illetve az Ehtv. nyilvántartásba vételét érintően milyen jogszabályi változások történtek.
- [51] A vallási közösségek jogállásával és működésével kapcsolatos törvényeknek az Alaptörvény negyedik módosításával összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CXXXIII. törvény (a továbbiakban: Ehtvmód.) 2013. augusztus 1-i, illetve szeptember 1-i hatállyal módosította az Ehtv. rendelkezéseit. A szabályozás – azon belül különösen a vallási tevékenységet végző szervezetekre vonatkozó része – jelentősen módosult. Ennek keretében a korábban egyházakat és alapcélként vallási tevékenységet végző egyesületeket megkülönböztető szabályozás – a vallási közösségek két típusaként – már bevett egyházakat és a vallási tevékenységet végző szervezeteket nevesített, amelyek a rájuk vonatkozó szabályozás tartalmát tekintve is a korábbiaktól eltérő jogállással rendelkeznek. Az Ehtvmód. javaslatának általános indokolása szerint a törvény célja, hogy „összhangban az Alkotmánybíróság döntésével, az Alaptörvény negyedik módosítására tekintettel meghatározza a vallási tevékenység végzésének alanyi és tárgyi kereteit, újraszabályozza az elismerési eljárást és rendezi az Alkotmánybíróság döntésével érintett vallási közösségek jogi státuszát”. Az Abh.-val érintett szervezetek jogállásának a rendezése érdekében az Ehtvmód. az Ehtv. 33–37. §-ába új átmeneti rendelkezéseket iktatott be.
- [52] Az átmeneti rendelkezések szerint az Ehtvmód. hatálybalépésekor vallási tevékenységet végző egyesület az Ehtvmód. hatálybalépésétől vallási tevékenységet végző szervezetnek minősül [Ehtv. 34. § (1) bekezdés]. Az olyan vallási közösség azonban, amelynek vonatkozásában az Ehtv. 2012. január 1-jétől 2012. augusztus 31-éig hatályos 34. § (1), (2) és (4) bekezdése az Abh. alapján nem alkalmazható – ezek nevét a miniszter az általa vezetett minisztérium honlapján közzéteszi –, az Lvt. alapján nyilvántartásba vett egyház általános jogutódja, és egyházként történő elismerését a rendelkezés hatálybalépésétől számított 30 napos jogvesztő határidőn

belül kezdeményezheti [Ehtv. 37. § (1) bekezdés, 33. § (1) és (2) bekezdés]. A törvényben meghatározott egyes elismerési feltételek fennállásáról a miniszter dönt, amellyel szemben bírósági felülvizsgálatnak van helye [Ehtv. 14/B. § (1)–(2) bekezdés, 14/D. § (1) bekezdés]. Az Országgyűlés vallásügyekkel foglalkozó bizottsága (a továbbiakban: bizottság) a miniszter döntésének közlése alapján, a közléstől számított 60 napon belül a vallási tevékenységet végző szervezet egyházként történő elismerésére vonatkozó törvényjavaslatot – és ha a törvényben meghatározott további, a bizottság által vizsgált feltételek nem állnak fenn, a törvényjavaslatához kapcsolódóan országgyűlési határozati javaslatot – terjeszt az Országgyűlés elé [Ehtv. 14/B. § (4) bekezdés, 14/C. § (1) bekezdés, 14/D. § (1) bekezdés]. Az Országgyűlés a benyújtástól számított 60 napon belül – elismerés esetén a törvényjavaslat elfogadásával, elutasítás esetén az országgyűlési határozat elfogadásával – dönt a vallási tevékenységet végző szervezet egyházként történő elismeréséről [Ehtv. 14/C. § (2)–(3) bekezdés]. Az elismerés esetén a vallási tevékenységet végző szervezet az Ehtv.-nek az adott bevett egyház felvételére vonatkozó módosítása hatálybalépésének napjától minősül bevett egyháznak; az ezt követő 30 napon belül a miniszter nyilvántartásba veszi [Ehtv. 15. §, 16. § (1) bekezdés]. Az elismerés elutasítása esetén az országgyűlési határozat felülvizsgálatát a vallási tevékenységet végző szervezet az Alkotmánybíróságtól kérheti [Ehtv. 14/D. § (2) bekezdés]. Az elismerés kezdeményezésének elmulasztása esetén a határidő lejártát, a kezdeményezés elutasítása esetén pedig az elutasító (miniszteri, illetve országgyűlési) döntés közlését (közzétételét), illetve az elutasító döntéssel szembeni jogorvoslat igénybevétele esetén pedig a döntést helyben hagyó (jogerős bírósági, illetve alkotmánybírósági) döntés közlését (közzétételét) követő 30. naptól az érintett vallási közösség vallási tevékenységet végző szervezetnek minősül [Ehtv. 33. § (3) bekezdés]. A bíróság az alapcélként vallási tevékenységet végző egyesületnek a civil szervezetek bírósági nyilvántartásába az egyesület formájára vonatkozóan bejegyzett adatot a miniszter értesítése alapján az előbbi időpontot követő 60. napig vallási tevékenységet végző szervezetre módosítja [Ehtv. 33. § (4) bekezdés].

[53] 2013. október 1-jén hatálybalépett Magyarország Alaptörvényének ötödik módosítása is, amely az Alaptörvény VII. cikkét újból módosította, s megállapította a rendelkezésnek a jelen határozat meghozatalakor is hatályos szövegét. A VII. cikk (2) bekezdése szerint „[a]z azonos hitelveket követők vallásuk gyakorlása céljából sarkalatos törvényben meghatározott szervezeti formában működő vallási közösséget hozhatnak létre”. A (3) bekezdés alapján „az állam és a vallási közösségek különválan működnek. A vallási közösségek önállóak”. Az együttműködésről a (4) bekezdés rendelkezik: „[a]z állam és a vallási közösségek a közösségi célok elérése érdekében együttműködhetnek. Az együttműködésről a vallási közösség kérelme alapján az Országgyűlés dönt. Az együttműködésben részt vevő vallási közösségek bevett egyházként működnek. A bevett egyházaknak a közösségi célok elérését szolgáló feladatokban való részvételükre tekintettel az állam sajátos jogosultságokat biztosít.” A vallási közösségekre vonatkozó közös szabályokat, valamint az együttműködés feltételeit, a bevett egyházakat és a rájuk vonatkozó részletes szabályokat az (5) bekezdés szerint sarkalatos törvény határozza meg. Az Alaptörvény ötödik módosítása tehát az Ehtvmód.-hoz hasonlóan bevezette a „vallási közösség” általános fogalmát, és ennek egyik típusaként a „bevett egyházakat” jelölte meg (az Ehtvmód.-ban nevesített másik típus – a vallási tevékenységet végző szervezet – azonban az Alaptörvény szintjén nem jelenik meg).

[54] Az indítványozó jogállását érintette az Abh., ennek megfelelően a miniszter a nevét közzétette, ezért jogállásának rendezésére az Ehtv. 33. §-a szerinti eljárás vonatkozik. Ez alapján az indítványozó a bevett egyházként történő elismerését kezdeményezte a miniszternél, aki 2014. február 10-én kelt, 719-11/2014/EKF. számú határozatában megállapította, hogy az indítványozó megfelel az Ehtv. 14. § a)–f) pontjaiba foglalt feltételeknek, és döntését megküldte az Országgyűlés vallásügyekkel foglalkozó bizottságának az eljárás következő szakaszának lefolytatása érdekében. Az Országgyűlés Igazságügyi Bizottsága 2014. július 11-én benyújtotta a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény módosításáról szóló T/794. számú törvényjavaslatot, amely – többek között – az indítványozónak az Ehtv. bevett egyházakra vonatkozó mellékletébe iktatását is tartalmazta, ugyanakkor benyújtotta a vallási közösségekkel történő állami együttműködés elutasításáról szóló H/795. számú határozati javaslatot is. A bizottság a határozati javaslat indokolása szerint „azt vizsgálta, hogy a vallási tevékenységet végző szervezet megfelel-e az Ehtv. 14. § g)–i) pontjaiban foglaltaknak, és hogy az Alaptörvény VII. cikk (4) bekezdése alapján a vallási tevékenységet végző szervezettel a közösségi célok elérése érdekében az Országgyűlés kíván-e együttműködni, illetve hogy a vallási tevékenységet végző szervezet alkalmas-e a közösségi célok érdekében történő együttműködésre”, és úgy foglalt állást, hogy „az elismerés feltételei nem állnak fenn”. Az Országgyűlés sem a törvényjavaslat, sem a határozati javaslat elfogadásáról nem döntött.

- [55] 2.2. Az Alkotmánybíróság már korábban is foglalkozott a jogalkalmazó szervekre előírt eljárási határidők, illetve döntéshozatali (állásfoglalási) kötelezettség betartása garanciájának kérdésével.
- [56] A 17/2015. (VI. 5.) AB határozat a földbizottság állásfoglalásával kapcsolatos rendelkezéseket vizsgálta. A szabályozás értelmében „[a]z adásvételi szerződés Hatóság általi jóváhagyását tehát nemcsak azáltal képes megakadályozni, hogy a Földforgalmi törvény [a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény] 24. §-ában írt, vagy más, a 68. § (3) bekezdésében meghatározott saját működési céljából következő szempontot érvényre juttató, a szerződés teljesedésével szembeni állásfoglalást ad ki (kifejezett vétó), hanem pusztán hallgatással, az állásfoglalás kiadásától való tartózkodással is (hallgatólágos vétó)” (Indokolás [63]). Az Alkotmánybíróság a határozatban rámutatott, hogy kétféle vétó jogkövetkezménye – a szerződés jóváhagyásának megtagadása – azonos, viszont az ahhoz vezető egyes eljárási cselekmények, s így az eljárási garanciák is eltérően alakulnak: „[k]ifejezett vétó esetén (és természetesen a szerződés megkötését támogató állásfoglalás esetén is) a Földforgalmi törvény 24. §-a értelmében a földbizottság az állásfoglalásában köteles kitérni az értékelt szempontokra. A törvény 68. §-ának (5) bekezdése értelmében az állásfoglalás ellen az érdekeltek kifogást tehetnek a jegyző útján a képviselő-testületnél, amely a Fétv. [a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény] 103/A. § (2) bekezdésének alkalmazásával megvizsgálhatja, hogy az állásfoglalás eleget tesz-e a Földforgalmi törvény 23–25. §-aiban írtaknak. Annak érdekében, hogy a képviselő-testület a felülbírálatot el tudja végezni, az állásfoglalásból világosan ki kell tűnniük a vizsgált szempontoknak és az értékelés eredményének, vagyis az állásfoglalást részletesen indokolni kell. Ezzel szemben hallgatólágos vétó esetén, amikor a földbizottság nem fogalmaz meg állásfoglalást, hanem hallgatása minősül nem támogató állásfoglalásnak, értelemszerűen sem az értékelési szempontok, sem az azok alapján levont következtetés, a nem támogatás indoka nem válik ismertté. Hasonlóképpen hallgatólágos vétó esetén a képviselő-testülethez sem nyújtható be kifogás, így a hallgatólágos vétó törvényessége nem bírálható felül” (Indokolás [64]). A vizsgálat eredményeképpen az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Földforgalmi törvény 27. § (1) bekezdése a) pontjának ab) alpontjában a földbizottság számára lehetővé tett hallgatólágos vétó intézménye a magyar jog eddig ismert megoldásaitól idegen, egyoldalú hatalmasságot biztosít, és nincs összhangban az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslati joggal (Indokolás [81], [90]).
- [57] Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése alapján mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és észszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni. A XXVIII. cikk (7) bekezdése szerint pedig mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A rendelkezések tárgyi hatálya nem szorítkozik a szűk értelemben vett közigazgatási hatósági ügyintézésre és döntésekre, hanem más – tartalmát, funkcióját tekintve – hatósági eljárásra és döntésekre is alkalmazható. Ha egy jogszabály egy ilyen ügy elintézésére előír ugyan észszerűnek minősíthető határidőt, de annak huzamos idejű elmulasztása nem jár jogkövetkezménnyel, akkor a szabályozásból hiányzik a XXIV. cikk (1) bekezdésében biztosított alapvető jog garanciája. Ha egy jogszabály egy, az ügyfél jogát vagy jogos érdekét sértő döntéssel szemben jogorvoslati lehetőséget biztosít, de a döntésnek – az ügyfél jogát vagy jogos érdekét szintén sértő – elmaradásával szemben nem biztosít jogvédelmet, akkor a szabályozás a XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslatihoz való alapvető jog garanciáját is nélkülözi. Ha egy közhatalmat gyakorló szerv feladatai közé tartozik az ügyfelek kérelmeit, jogvitáit s egyéb jogviszonyait érintő eljárásban történő egyedi döntés, akkor tehát – feltéve, hogy az adott jogintézmény alaptörvényi szabályozása ezt ki nem zárja – főszabályként az Alaptörvény B) cikke mellett a XXIV. cikk (1) bekezdéséből, illetve a XXVIII. cikk (7) bekezdéséből is eredő garanciális követelmény, hogy a jogszabályokban előírt elintézési határidő huzamos idejű elmulasztásával (azaz a hatáskörrel rendelkező szerv jogszerűtlen hallgatásával) szemben az ügyfél hatékony jogi eszközt kapjon és ne kerüljön kiszolgáltatott helyzetbe.
- [58] 2.3. Amikor az Országgyűlés az Ehtv. által szabályozott eljárásban pozitívan dönt, valamely vallási közösséget bevett egyházként elismer, akkor ez törvénymódosítás útján valósul meg, amely formáját tekintve normatív aktus, bár tartalmilag egyedi döntést hordoz. Amikor azonban az egyházi elismerést elutasítja, akkor egyedi országgyűlési határozatot hoz, egyedi ügyben dönt a kérelmező jogáról. Az alapvető jogok védelme az állam elsőrendű kötelezettsége, ezért az alapvető eljárási jogok lényege nem üresedhet ki attól függően, hogy az Országgyűlés mely állami szervre telepíti a hatáskört egy jogokat vagy kötelezettségeket érintő egyedi döntés vonatkozásában. Az Alaptörvény VII. cikk (4) bekezdésében foglalt döntési jogkör sem közigazgatási, hanem

alkotmányjogi-közhatalmi döntés, viszont egyedi ügyre vonatkozik. Minthogy azonban a hatáskör jogosultja az Országgyűlés, az alapjogvédelmi kötelezettséget a szabályozásnak az Országgyűlés eljárása vonatkozásában kell érvényesítenie. Nem zárják ki ezt az értelmezést az Alaptörvény VII. cikkének ezzel a hatáskörrel összefüggő speciális rendelkezései sem.

- [59] 2.4. Az Alaptörvény VII. cikk (4)–(5) bekezdése szerint az államnak és a vallási közösségnek a közösségi célok elérése érdekében történő együttműködéséről a vallási közösség kérelme alapján az Országgyűlés dönt, az együttműködés feltételeit sarkalatos törvény határozza meg. Mivel az Alaptörvény az együttműködést feltételekhez köti, a bevett egyházzá válás nem tekinthető a vallási közösség alapvető alanyi jogának. Az együttműködésről való döntés ugyanakkor az Országgyűlésnek nem csak hatásköre, hanem a vallási közösség kérelme alapján feladata is. A vallási közösségnek tehát alapjogilag védett igénye van arra vonatkozóan, hogy kérelmét az Országgyűlés a törvény alapján elbírálja.
- [60] Az Alkotmánybíróság – a fentiekkel összhangban – az Alaptörvény XXIV. cikkének, illetve XXVIII. cikkének megfelelő tisztességes eljárás és a jogorvoslati lehetőség biztosítását a 27/2014. (VII. 23.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh2.) a bevett egyház jogállás megszerzésére irányuló eljárással kapcsolatban speciálisan is alaptörvényi követelményként határozta meg az Alaptörvény VII. cikkéből és XV. cikkéből eredően: „[a]bból következően, hogy a többletjogosultságok, illetve a bevett egyházi jogállás megszerzésére vonatkozó állami döntés nem lehet önkényes, a tartalmi garanciák mellett eljárási garanciák is szükségesek: a döntés alapjául szolgáló eljárásnak meg kell felelnie a tisztességes eljáráshoz való jogból eredő követelményeknek: az ügyet részrehajlás nélkül, tisztességes módon és észszerű határidőn belül kell intézni, a döntést megfelelően indokolni [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés]; a döntéssel szemben pedig jogorvoslati lehetőséget kell biztosítani [XXVIII. cikk (7) bekezdés]” (Abh2., Indokolás [56]).
- [61] Az Ehtv. korábban ismertett 14/C. § (2)–(3) bekezdése szerint az egyház elismerésével kapcsolatos törvényjavaslat, illetve határozati javaslat vonatkozásában azok benyújtástól számított 60 napon belül az Országgyűlés döntését írja elő, ami – *prima facie* – nem nyilvánvalóan ellentétes az észszerű határidőn belül történő eljárás követelményével. A határidő megtartására azonban sem az Ehtv., sem más törvény nem nyújt eljárási garanciát, annak elmulasztásához semmilyen jogkövetkezmény nem kapcsolódik. Az Abtv. 33/A. § (1) bekezdése szerint az érintett vallási tevékenységet végző szervezet indítványára az Alkotmánybíróság felülvizsgálhatja az Országgyűlésnek a vallási tevékenységet végző szervezet egyházként történő elismerését elutasító határozatát, azonban az Országgyűlés döntésének elmaradása esetén az érintett vallási szervezetnek hiányzik a jogorvoslati lehetősége.
- [62] A szabályozási hiány ebből a szempontból sem csupán elméletben jelent alkotmányossági problémát: az elismeréssel kapcsolatos T/794. számú törvényjavaslatnak és H/795. számú határozati javaslatnak az Országgyűlés Igazságügyi Bizottsága általi 2014. július 11-i benyújtása óta – a döntésre előírt 60 nappal szemben – már több mint 1200 nap, tehát a határidő húszszorosánál is hosszabb időtartam telt el eredménytelenül. A határidő túllépése és a döntés elmaradása jelenleg közvetlenül a fenti javaslatokkal érintett tíz vallási szervezet tisztességes eljáráshoz való jogát is sérti és jogorvoslatihoz való jogának gyakorlását lehetetlenné teszi.
- [63] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság a jelen határozat rendelkező részébe foglaltak szerint a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását állapította meg és a mulasztást elkövető Országgyűlést felhívta arra, hogy alkossa meg az egyházi elismerésről való – a törvényben előírt észszerű határidőn belül történő – érdemi döntéshozatal törvényi garanciáját.
- [64] 3. Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdésének második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2017. december 19.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [65] A határozat rendelkező részével egyetértek. Annak indokolásbeli alátámasztásával összefüggésben az alábbiakat kívánom hangsúlyozni.
- [66] Nagyon lényegesnek tartom a határozat indokolásának azt a megállapítását, hogy „[a]z Alaptörvény VII. cikk (4) bekezdésében foglalt döntési jogkör sem közigazgatási, hanem alkotmányjogi-közhatalmi döntés” (Indokolás [58]). Ebből következően azonban nézetem szerint a probléma megítélésével összefüggésben az Alaptörvény XXIV. cikke, illetve a XXVIII. cikke (7) bekezdésének a rendelkezései nem irányadóak.
- [67] A mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet egyedül abban látom, hogy az Ehtv. 14/C. § szerinti eljárásban előírt határidő elmulasztásának esetére [mely helyzet az Alaptörvény VII. cikke (4) bekezdésében foglalt rendelkezés sérelmét valósítja meg] a törvény nem tartalmaz e sérelem orvoslását előmozdító eljárási szabályt. Pótlásának szükségessége következik abból az indokolásban rögzített megállapításból, miszerint a döntés az Országgyűlésnek nemcsak hatásköre, hanem feladata is, továbbá, hogy a vallási közösségnek alapjogilag védett igénye van arra vonatkozóan, hogy kérelmét az Országgyűlés a törvény alapján elbírálja.
- [68] A jogalkotói mulasztás pótlása a fentiekből következően annak ellenére mellőzhetetlen, hogy az Országgyűlésnek mint törvényalkotónak a mozgásteret e pótlást illetően szerfölött csekély; az aligha lehet több, mint a határidőt mulasztó Országgyűlés megintésének lehetővé tétele [lévén, hogy törvényalkotással (módosítással) az Országgyűlés eme, Alaptörvényben rögzített hatásköre más szervre nem delegálható, és – tekintettel arra, hogy az Országgyűlés határozathozatalának szabályait az Alaptörvény tartalmazza – törvényalkotással (módosítással) az Országgyűlés döntésének elmaradása sem minősíthető sem helyt adó, sem elutasító döntésnek]. Az Országgyűlésnek az ügyben saját magának kell érdemi döntést hoznia, és a pótlandó szabályozásnak ezt kell előmozdítania.

Budapest, 2017. december 19.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró különvéleménye

- [69] Nem értek egyet a határozat 1. pontjával és annak – hivatalból való eljárás alapján – mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség fennállása, megállapítását alátámasztani kívánó indokolásával.
- [70] Elismerve, hogy az állam és a vallási közösségek együttműködését a közösségi célok elérése érdekében lehetővé tevő alkotmányos rendelkezés [Magyarország Alaptörvényének ötödik módosítása után az Alaptörvény VII. cikk (4) bekezdése] alapján joggal várható el, hogy az Országgyűlés valamely vallási közösség ilyen tárgyú kérelméről kellő időn belül döntsön, nem tudom támogatni a jelen ügyben az alaptörvény-ellenességnek a megállapítását olyan törvényi szabályozásra hivatkozással, amely éppenséggel nem minősíthető a hatályos alaptörvényi helyzettel összhangban lévőnek. Ennek okai a következők.
- [71] a) Az Alaptörvény negyedik módosítása (2013. március 25.) során egészült ki a VII. cikk azzal a lehetőséggel, hogy az Országgyűlés sarkalatos törvényben egyházként ismerjen el egyes vallási tevékenységet végző szervezeteket, amelyekkel az állam közösségi célok érdekében együttműködik [az Alaptörvény negyedik módosításának 4. cikkével beiktatott VII. cikk új (2) bekezdése]. Ez a rendelkezés egyúttal az ilyen közösségek elismerésére

vonatkozó sarkalatos törvényi rendelkezésekkel szemben lehetővé tette az alkotmányjogi panaszt. Egyebekben pedig a VII. cikk egy új, a (4) bekezdéssel is kiegészült, amely a hivatkozott vallási szervezetek egyházként való elismerése feltételül huzamosabb idejű működés és társadalmi támogatottság törvényben való előírhatóságára adott felhatalmazást.

- [72] A vallási közösségek jogállásával és működésével kapcsolatos törvényeknek az Alaptörvény negyedik módosításáról szóló 2013. évi CXXXIII. törvénnyel, illetőleg az ennek nyomán végrehajtott további jogszabályi változások nyomán épült ki 2013. augusztus 1-jei kezdettel az a törvényi úton kialakított eljárási rendszer, amelynek jelenleg hatályos rendelkezéseit egyfelől az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvénynek (a továbbiakban: Ehtv.) 14/B. § – 14/D. §-ai, illetőleg az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 33/A. §-ában, illetőleg 41. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezések tartalmazzák.
- [73] *b)* Az Ehtv., illetőleg az Abtv. hivatkozott szabályai mindazonáltal nincsenek összhangban az Alaptörvény ötödik módosításával (2013. szeptember 26.) bekövetkezett új alkotmányos helyzettel.
- [74] Az Alaptörvény ötödik módosításával ugyanis ismételtén megváltoztak és kiegészültek a VII. cikk rendelkezései, az (1) bekezdés kivételével. A jelen ügy szempontjából két érdemi módosulásnak van jelentősége. Egyrészt annak, hogy az Alaptörvény nem tartalmaz a továbbiakban felhatalmazást az Országgyűlés elutasító döntésének alkotmányjogi panasszal való megtámadására, ezáltal e döntés alkotmánybírói felülvizsgálatára. Másrészt alkotmányos szinten újdonságnak minősíthető, hogy az Országgyűlés pozitív döntése alapján az együttműködésben résztvevő vallási közösségek bevett egyházként működnek, részükre az állam – a közösségi célok elérését szolgáló feladatokban való részvételükre tekintettel – sajátos jogosultságokat biztosít.
- [75] Álláspontom szerint az itt említett alkotmányos változások egyértelműen azt jelentették, hogy az alkotmányozó a törvényhozó politikai hatalom keretei között kívánta tartani az egyházi (bevett egyházként történő) elismerés döntési jogosultságát, ellentétben azzal, ahogy a negyedik alaptörvény-módosítást követő szabályozásokban (Ehtv., illetőleg Abtv.) a törvényhozó korábban rendelkezett, amelyek egy különleges, a hatósági eljárás fogalmkörébe tartozó elismerési rendszer jeleit mutatták. Ennek ellenére az Ehtv. rendszerébe továbbra is beépítve maradt az országgyűlési határozat alkotmánybírói felülvizsgálatának lehetősége [Ehtv. 14/D. § (2) bekezdése], és az Abtv. hivatkozott rendelkezései sem változtak.
- [76] Mivel az Alaptörvény negyedik módosításához képest az ötödik módosítás már nem biztosítja az alkotmánybírói út igénybevehetőségét – az „*argumentum ad contrario*” értelmezési elvből kiindulva – a későbbi alaptörvényi felhatalmazás hiánya legalábbis vitathatóvá teszi a negyedik alaptörvény-módosítás szerinti törvényi szabályozás legitimitását. Márpedig alaptörvény-ellenes törvényi szabályozásra nem építhet (az ebben az ügyben nézetem szerint hivatalból való eljárásban is eszköztelen) Alkotmánybíróság alaptörvény-ellenes mulasztást, miként ezt teszi a rendelkező rész 1. pontja az Ehtv. 14/C. § eljárására utalva, amely eljárás az Ehtv. 14/D. § (2) bekezdése alapján alkotmánybírói út igénybevételével is kiegészülhet.

Budapest, 2017. december 19.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

- [77] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2017. december 19.

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírói ügyszám: IV/1301/2014.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2017. évi 233. számában.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3001/2018. (I. 10.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Balsai István, dr. Dienes-Oehm Egon, dr. Juhász Imre, dr. Pokol Béla, dr. Salamon László, dr. Szívós Mária és dr. Varga Zs. András* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.288/2014/5/II. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A dr. Zétényi Zsolt ügyvéd (1066 Budapest, Zichy Jenő utca 22., I. emelet 14.) által képviselt magánszemély (a továbbiakban: indítványozó) alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.288/2014/5/II. számú ítélete, valamint a Fővárosi Törvényszék 65.P.21.126/2014/9. számú ítélete ellen terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt 2015. október 28-án, a Fővárosi Törvényszék útján az Alkotmánybírósághoz. Az alkotmányjogi panasz az Alkotmánybíróságra 2015. december 4-én érkezett be. A panaszbeadvány a támadott bírói döntéseket az Alaptörvény II. cikkével, VI. cikk (1) bekezdésével, valamint a IX. cikk (1) és (4) bekezdéseivel tartotta ellentétesnek.
- [3] 2. Az alkotmányjogi panaszról és a mellékletként csatolt dokumentumokból megállapítható, hogy 2014. január 17-én a Magyar Távirati Iroda (a továbbiakban: MTI) egy hírt tett közzé az indítványozóval készített interjúról, amelyet egy új történetkutató intézet vezetőjeként, az MTI kérésére, a közvélemény tájékoztatása céljából adott. A hír szólt e történetkutató intézet megalakulásáról, szervezetéről, kutatási feladatairól, tervezett rendezvényeiről és kiadványairól, a politikával való kapcsolatáról, és néhány olyan történelmi időszakról, eseményről, „amelyek kevésbé kerültek eddig reflektorfénybe és érdemes azokkal foglalkozni.” Az ezekre felsorolt példák között – az MTI híre szerint – az alábbi kijelentéseket tette az indítványozó: „[...] Kiemelte: arról is beszélni kell, hogy a Magyarországról kialakított képpel ellentétben az itteni zsidóságot igazán attól kezdve érte jelentős veszteség, amikor a német haderő bevonult Magyarországra, s így az ország szuverenitása erősen korlátozottá vált 1944. március 19. után. Utalt arra, hogy a történészek között többen úgy ítélik meg, 1941-ben Kamenyec-Podolszkba történt az első deportálás a második világháborúban Magyarországon, de véleménye szerint ez inkább idegenrendészeti eljárásnak tekinthető, mert azokat, akik nem rendelkeztek magyar állampolgársággal, ide toloncolták ki. Amikor kiderült, hogy sokakat közülük meggyilkoltak, Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter lehetővé tette a visszatérést Magyarországra – hangsúlyozta [...]”.
- [4] Egy másik történész – aki ellen az indítványozó személyiségi jog megsértése miatt pert indított (a továbbiakban: alperes) – 2014. január 19-én, az egyik hírtelevízió műsorában az indítványozó kijelentéseire (amelyeket a műsorban bejátszottak) az alábbi nyilatkozatot tette: „[az indítványozó] tézise, ami megjelent a televízió, a média

minden formájában, nem egy tudományos üzenet. A magyar történetírásban ilyen álláspont nincsen, hogy a holokauszt, az idegenrendészeti ügy, vagy idegenrendészeti esemény volt. Ez egy szélsőjobboldali politikai provokáció, ami tulajdonképp – mondjuk meg őszintén – hát törvényes eszközökkel is büntethető lenne, hiszen relativizálja a holokausztot, súrolja a holokauszt tagadását. Tehát ezt tudományosan nem lehet vitatni, de hát hogy bizonyítsam, például a Holokauszt Központ két munkatársának kiírtam azt a mondatát a zárszavukból, a nemrég megjelent, egyébként Majsai Tamásnál és minden a témával foglalkozó történésznél evidenciának számít: »Az 1941. évi nyári deportálásokat a szuverén Magyarország kormánya a Honvéd Vezérkar kezdeményezésére rendelte el.« Pont. Innentől kezdve világos, és konszenzus van ebben a kérdésben. Én nem olvastam más komolyan vehető történeti elemzést, mint ezt. Tehát azt a kérdést kell feltenni, hogy mi végre mondotta ezt [az indítványozó]? Mi a célja ezzel a szélsőjobboldali provokációval? Teljesen nyilvánvaló, hogy két alapvető cél lebeg előtte: az új [...] intézet új ideológiai megfontolásaival függ össze, az új tekintélyuralmi rendszer tisztára kell, hogy mossza elődjét, a Horthy-rendszert. Teljesen nyilvánvaló, hogy ez a dolog erről szól, és igyekszik kimosni magát Horthy-t is a népi bűnből, de nem lehet. A Magyar Állam háborús bűnös, Horthy és a Horthy-rendszer nem mentegethető. A második dolog pedig az, hogy kénytelen-kelletlen az új rendszernek végig kell gondolnia saját elődeihez való viszonyát, és azokhoz a történészekhez tud csak fordulni támogatásért, akik hajlandók ezt az ideológiát követni. Na most ez azt jelenti, hogy a történészek döntő többsége, akik szakmailag már jutottak valamire, ilyen szélsőséges pozíciót nem fognak követni. Tehát csak azokat az embereket lehet megbízni ilyen kormányintézetek vezetésével, akik szakmailag, erkölcsileg, politikailag a szélsőjobboldal irányába nyitottak, a Horthy-rendszer restaurációjában gondolkodnak szellemileg.”

- [5] 3. Az alperes nyilatkozatát sérelmezve az indítványozó 2014. március 11-én keresettel fordult a Fővárosi Törvényszékhez, és kérte jó hírneve és emberi méltósága megsértésének megállapítását, valamint kártérítés megfizetését. Álláspontja szerint az alperes nyilatkozatának az az értelme, hogy az indítványozó szerint a holokauszt idegenrendészeti ügy, vagy idegenrendészeti esemény; márpedig ez az állítás valótlan. Kifogásolta az indítványozó azt az alperesi nyilatkozatot is, amely szerint ő egy új tekintélyuralmi rendszer alkalmazásában állna, hajlandó volna annak ideológiáját követni, tudatlan, szakmailag még semmilyen eredményt el nem érő történészként. Az indítványozó hangsúlyozta, hogy nem a holokausztot minősítette, hanem a kamenyec-podolszkiji eseményről tett történészi kijelentést. Az alperes ezért olyan kijelentést tulajdonít neki, amelyet ő nem tett, és ezt követően ezt a neki tulajdonított kijelentést bírálta, cáfolta. Az alperes a kereset elutasítását kérte, és kifejtette, hogy történelmi, tudományos kérdésnek minősül, hogy a kamenyec-podolszkiji tömeggyilkosság hogyan ítéltető meg, ebben a bíróság nem foglalhat állást. Ugyanakkor azt, hogy erről ő is kifejtette a véleményét, amely az indítványozóra negatív értékítéletet tartalmaz, az indítványozónak közszereplőként túrnie kell, még akkor is, ha vélekedése téves vagy kirívóan igazságtalan. Kijelentette, hogy ő az indítványozó „tudományos tétele üzenetét”, nem pedig az indítványozó személyét bírálta. Az alperes értelmezése szerint az indítványozó az „inkább idegenrendészeti eljárásnak tekinthető” kifejezéssel a – konszenzusos történészi álláspont szerinti – holokauszt első hazai eseményét határolta el a holokausztól, ő pedig ezt a tézist minősítette. Rámutatott továbbá arra is, hogy a jelenlegi politikai-hatalmi berendezkedés bírálata alapvető jog, ugyanúgy, mint az indítványozó tevékenységének a bírálhatósága.
- [6] A bíróság a keresetet – az akkor hatályos Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 75. § (1) bekezdése és 78. §-a, a Legfelsőbb Bíróság PK 12. számú és 14. számú állásfoglalásai, valamint a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 164. § (1) bekezdése és 206. § (1) bekezdése alapján – nem találta alaposnak. Az indokolásban a bíróság rámutatott, hogy az indítványozó egy intézet vezetőjeként tájékoztatta a közvéleményt, kijelentései széleskörű nyilvánosságot kaptak, ezért számítnia kellett rá, hogy bírálattal, kritikával is illetik majd, szakmai, valamint tágabb társadalmi közegből. A bíróság tartózkodott annak a kimondásától, hogy a konkrét történelmi kérdés megítélésben a felperes vagy az alperes álláspontja minősíthető-e helyesnek. Azzal kapcsolatban sem foglalt állást, hogy az indítványozó szolgál-e, és milyen politikai vagy ideológiai nézetrendszert az intézet vezetésével. Azt azonban kimondta az ítélet, hogy az alperes nem tett olyan kijelentést, amely szerint az indítványozó azt állította, hogy a holokauszt (általánoságban) idegenrendészeti ügy; ezt csak az indítványozó értelmezi bele az alperes nyilatkozatába. Az alperes abból, hogy az indítványozó a kamenyec-podolszkiji eseményeket „inkább” tekintette idegenrendészeti intézkedésnek, levonhatta azt a következtetést, hogy akkor az indítványozó ezt nem tekinti deportálásnak, ebből következően nem tekinti a holokauszt részének; és vitathatta ezt a történészek döntő többsége által nem osztott nézetet. Az indokolás szerint „az alperes szabadon interpretálhatta a felperes [az indítványozó] kijelentését úgy,

hogy felperesnek van egy olyan álláspontja, miszerint a holokauszt idegenrendészeti ügy, idegenrendészeti esemény lenne, mivel a holokauszt részeként tekintett kamenyec-podolszki deportálást inkább idegenrendészeti ügynek, eseménynek tekinti a felperes.” A bíróság nem vállalkozott arra, hogy az indítványozó kijelentésének egyedüli értelmezését megállapítsa, de utalt arra, hogy a kifogásolt interpretáció lehetőségével – tudván, hogy az a többségi történelmi állásponttal ellentétes – az indítványozónak számolnia kellett, amikor a nyilatkozatát megette. Mivel az indítványozó kijelentésének egyedül helyes értelmezését nem vizsgálta a bíróság, ugyancsak nem döntött arról sem, hogy az alperes kifogásolt interpretációja megfelelő-e, adekvát-e. Azt azonban kimondta, hogy „ezt az álláspontot a nyilvánosság elé kiálló felperesi nyilatkozattal szemben, riporter kérdésre, egy műsorban, országos nyilvánosság előtt az alperes Alaptörvényben biztosított jogával élve kifejtette, védhette. Csakúgy minősíthette felperes intézetét, annak célját, politikatudományi, történettudományi helyét, a jelenlegi hatalmi rendszerhez fűződő viszonyát”. Az alperes ezen interpretációi nem voltak az indítványozó személyét sértőek, durvák, lealacsonyítóak. Végül az ítélet kiemelte: „Jelen perben azt kellett megvizsgálni, hogy a holokauszt-tagadókenti, -relativizálókenti minősítés valós-e, elhangzott-e ilyen kijelentés a felperes részéről, ami ekként interpretálható, a fentiek szerint tett olyan kijelentést, ami ekként volt értelmezhető, ezért nem volt a vélemény jogsértő”.

- [7] 4. Az ítélet ellen az indítványozó fellebbezett. A Fővárosi Ítéletábrla a 2015. június 25-én kelt, 2.Pf.21.288/2014/5/II. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A másodfokú bíróság is kerülte annak a minősítését, hogy az 1941. évi kamenyec-podolszkiji esemény a magyarországi holokauszt kezdete volt-e vagy sem, illetve ezzel kapcsolatosan az alperes álláspontja valóban többségi álláspontnak minősül-e. A másodfokú döntés egyetértett az elsőfokú ítéletben foglaltakkal, miszerint az alperes nem azt állította, hogy a felperes azt mondta volna, hogy a holokauszt idegenrendészeti ügy, hanem a felperes részéről elhangzottakat értékelte egyfajta tézisként, és vitatta, hogy ilyen történelmi álláspont létezne. „[A] felperes részéről adott – a műsorban is lejátszott – nyilatkozat alapján alakította ki azt a következtetését, hogy a felperesnek van olyan tézise, hogy a holokauszt inkább idegenrendészeti ügy. [...] [E]zt a következtetését alappal vonhatta le”. Az alperes véleményének kifejtése az ítélet szerint a szabad véleménynyilvánítás kereteit nem lépte túl. A bíróság hivatkozott a 30/1992. (V. 26.) AB határozatban és a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban foglaltakra is, különösen a közéletben szerepet vállalók nagyobb tűrés kötelezettségét és a véleménynyilvánítás tartalom-semleges védelmét illetően, kitérve a véleménynyilvánítás szabadságának szűkebb jellegére a tényállítások tekintetében.
- [8] 5. Az ítélettel szemben az indítványozó alkotmányjogi panaszt nyújtott be, és kérte – a Fővárosi Törvényszék 65.P.21.126/2014/9. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal – a Fővárosi Ítéletábrla 2.Pf.21.288/2014/5/II. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, az Alaptörvény fent hivatkozott cikkei alapján.
- [9] 5.1. Az indítványozó álláspontja szerint becsületét, jó hírnevét objektív mércével is mérhetően sértik a bírói döntések, mert azok a véleménynyilvánítás szabadsága körébe tartozónak minősítették az alperes kijelentéseit. Pedig az alperes által nyilatkozott mondat, miszerint a „magyar történetírásban ilyen álláspont nincsen, hogy a holokauszt, az idegenrendészeti ügy, vagy idegenrendészeti esemény volt”, egyenesen az indítványozóra utal, kifejezésre juttatva, hogy az „ilyen álláspont” az övét jelenti. Az alperes őt tudatlan, az intézet vezetésére alkalmatlan, felmutatható szakmai eredményeket el nem érő, zsidó embertársai elpusztítását közömbösen értékelő személyként tüntette fel, és ezt a benyomást keltette az átlagos tájékozottságú televíziónéző vagy újságolvasó közönségben is. Miközben – az indítványozó szerint – az alperesnek tudnia kellett, és tudta is, hogy a holokausztot nem tartja idegenrendészeti intézkedésnek, és ezért ő valótlán tény állított. Ezt a valótlán tényállítást az indítványozó a tudományos vitán kívüli becsmérlésnek tartja, amely nemcsak emberi személy mivoltában, hanem egy hivatás gyakorlójaként is megsértette őt, és tudósi hitelességét széles körben rontotta. Az indítványozó meglátása szerint az alperes azzal a kommunikációs eszközzel élt, hogy neki tulajdonított egy nem valóságos, koholt nyilatkozatot, majd azt látványosan megcáfolta, ezt követően pedig a vita már csak arról szól, hogy az indítványozón számon kérik a neki tulajdonított nyilatkozatot. Az indítványozó tényként szögezte le, hogy a holokausztot nem minősítette idegenrendészeti intézkedésnek, és semmilyen értelmezéssel nem tulajdonítható ilyen tartalom az ő nyilatkozatának.

- [10] 5.2. Az alkotmányjogi panasz kifogásolja, hogy a támadott ítéletek az alperes által előadottakat egészükben véleménynyilvánításnak minősítették. A bíróság által is hivatkozott PK. 12. számú állásfoglalás alapján ugyanis világosan megállapítható, hogy az alperes valójában holokauszt-tagadást tulajdonított az indítványozónak, aminek pedig a társadalmi megbélyegzésen túl büntetőjogi következményei is lehetnek. Az alperes nyilatkozata tehát egy beazonosítható tényre irányul. Az, hogy az indítványozó szerint „a holokauszt, az idegenrendészeti ügy, vagy idegenrendészeti esemény volt”, tényállítás, mégpedig általánosságban az egész holokausztra vonatkoztatva – amelyet az alperes anélkül is meg tudott volna cáfolni, hogy azt az indítványozónak tulajdonítja. Az alperes célja ebből kitűnően – az indítványban foglaltak alapján – nem a véleménynyilvánítás volt, hanem az indítványozó karaktergyilkossága. Éppen ezért nem tartja helytállónak az indítvány a bíróság azon álláspontját, hogy az alperes nem a felperes személyét minősítette volna. Az indítványozó szerint téves és iratellenes az ítéletekben foglalt azon lényegi érvelés, amely szerint az alperes értékelhette egyfajta – a holokausztot relativizáló – tézisként az indítványozó által mondottakat, és vitathatta, hogy ilyen történelmi álláspont létezne. Ezt a tényállítást önkényesnek, alaptalannak és valótlanak tartja. Ugyancsak a per anyagaival szöges ellentétben állónak és kirívóan megalapozatlannak minősíti az indítványozó a helybenhagyott elsőfokú döntés azon megállapítását, amely szerint ő tett olyan kijelentést, amely értelmezhető volt a holokauszt tagadásaként, illetve relativizálásaként. Álláspontja szerint a bíróság itt egy „tényállítást” „véleménynek nyilvánított”, és így azt bizonyítás nélkül igaznak minősítette. Ezzel az indítványozót bűncselekmény gyanújába keverő állítással szemben hatékony polgári jogi jogvédelemre van szükség. Az alkotmányjogi panasz arra is rámutat, hogy az alperesnek – személyi adottságai, műveltsége, tudományos felkészültsége alapján – tudnia kellett, hogy valótlan tényt állít.
- [11] 5.3. Az alkotmányjogi panasz hivatkozott a 7/2014. (III. 7.) AB határozatra, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:44. §-ára, az Alaptörvény értelmezési szabályaira, valamint az I. cikk (3) bekezdésére, a VI. cikk (1) bekezdésére, továbbá a IX. cikk (1) és (4) bekezdéseire. Kiemelte, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a szólásszabadság korlátja lehet az emberi méltóság, valamint, hogy a bizonyíthatóan hamis tények állítása önmagában nem áll alkotmányos védelem alatt. Az indítvány azt is elismeri, hogy a közéleti szereplőket az emberi méltóságból fakadó személyiségvédelem szűkebb körben illeti meg. Azt, hogy az alapjog gyakorlása felelősséggel jár, és nem történhet visszaélészerűen, a Nemzeti hitvallás azon fordulatával is alátámasztottnak látja, amely szerint: „Valljuk, hogy az egyéni szabadság csak másokkal együttműködve bontakozhat ki.” Az indítványozó szerint az alperes nyilatkozata kifejezetten ellentétes a 36/1994. (VI. 24.) AB határozat azon megállapításával, amely alapján: „[a] véleménynyilvánítási szabadság nem [...] feltétlen a tényállítások tekintetében. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a véleménynyilvánítás szabadsága nem terjed ki a becsületsértésre alkalmas valótlan tények közzlésére akkor, ha a nyilatkozó személy kifejezetten tudatában van a közlés valótlanosságának (tudatosan hamis közlés) vagy foglalkozása, hivatása gyakorlásának szabályai szerint elvárható lett volna tőle a tények valóságtartalmának vizsgálata, de a véleménynyilvánítási alapjog felelős gyakorlásából adódó gondosságot elmulasztotta. A véleménynyilvánítás szabadsága csak a bírálat, jellemzés, nézet és kritika szabadságát foglalja magában, de az alkotmányos védelem nem vonatkozhat a tények meghamisítására” (ABH 1994, 219, 231.). Mindezek alapján az alkotmányjogi panasz szerint a bírói döntések olyan következtetéseket tartalmaznak az indítványozóra nézve, amelyek az előterjesztett bizonyítékokkal, valamint az Alaptörvénnyel ellentétesek, és meghaladják a bírói mérlegelés lehetőségeit.
- [12] Az indítványozó ezt követően idézte egy – általa felkért – nyelvész szakértő által elkészített szakvéleményét is, amely alátámasztotta, hogy a nyilatkozatában nincs nyelvtanilag levezethető közvetlen kapcsolat az általa nem említett holokauszt, és az „idegenrendészeti eljárás”, kitoloncolás között. Végül az indítványozó – arra hivatkozva, hogy a személyiségi jogok az emberi méltósághoz való jogból fakadnak – kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg az Alaptörvény II. cikkének, VI. cikk (1) bekezdésének, valamint a IX. cikk (1) bekezdésében elismert véleménynyilvánítási szabadság korlátainak a megsértését.

II.

- [13] Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.

[...]

(4) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére.”

III.

- [14] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése előírja, hogy az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálása előtt dönteni kell annak befogadásáról. A panaszt akkor lehet befogadni, ha az megfelel a törvényben előírt formai és tartalmi követelményeknek, különösen az Abtv. 26–27. §-aiban és 29–31. §-aiban foglalt feltételeknek. Ezekon kívül az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt kritériumoknak.
- [15] Az Alkotmánybíróság teljes ülése megvizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai és tartalmi követelményeinek eleget tesz-e, és 2016. április 19-én az indítvány befogadásáról döntött; az Abtv. 29. §-a szerinti alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként értékelve az ügyben azt, hogy a történetkutató intézetet vezető indítványozó interjúban elhangzott kijelentéseit, valamint a személyét kritizáló megjegyzések – amelyeket egy másik történész tett az egyik hírtelevízió műsorában – a véleménynyilvánítás szabadságának védelme alatt állnak-e, és így azokat az indítványozónak túrníe kellett-e, vagy pedig ezen állítások kívül esnek a véleménynyilvánítás szabadsága védelmi körén, és megsértették az indítványozó becsületét, jó hírnevét.

IV.

- [16] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [17] 1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában arra hivatkozott, hogy az alperes kifogásolt nyilatkozata nem tartozik a véleménynyilvánítás szabadsága körébe, és azzal őt az alperes emberi személy mivoltában megsértette, valamint tudósi hitelességét rontotta. Az Alkotmánybíróság ezért azt vizsgálta, hogy a Fővárosi Ítéltábla támadott ítélete, és az abban helybenhagyott elsőfokú ítélet jogértelmezése kiterjesztette-e alaptörvény-ellenes módon az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében deklarált véleménynyilvánítás szabadsága védelmi körét – megsértve ezzel az indítványozó emberi méltóságához és jó hírnévhez való jogát – vagy sem.
- [18] A 25/2013. (X. 4.) AB határozat indokolásának [49] bekezdése értelmében az Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panasz alapján folytatott eljárásokban elsősorban jogvédelmi szerepe van, mert az Abtv. 26–27. §-ok rendelkezései értelmében az a feladata, hogy az Alaptörvényben biztosított alkotmányos alapjogoknak ténylegesen érvényt szerezzen. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja {megerősítette: 9/2015. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás [27]–[28]; 19/2016. (X. 28.) AB határozat, Indokolás [28]}. Az Alkotmánybíróság a 3/2015. (II. 2.) AB határozatban hangsúlyozta, hogy: „[a]z Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvénynek ez a rendelkezése a bíróságok számára alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélkező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék [...]. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie. A bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő,

alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes” (Indokolás [17]–[18]).

- [19] 2. Az Alkotmánybíróság már több döntésében foglalkozott a véleménynyilvánítási szabadság alkotmányjogi tartalmával, különös tekintettel – egyebek mellett – a közügyek vitájában megfogalmazott megszólalásokra, valamint e megszólalások kapcsán a jogalkotóra és a jogalkalmazókra irányadó alkotmányos mércékre a tényállítások és értéktételek megkülönböztetéséhez.
- [20] 2.1. A szólás- és sajtószabadság elméleti igazolásai kapcsán az alapjogot átfogóan elemző 7/2014. (III. 7.) AB határozat (a továbbiakban: ABh.1.) rámutatott, hogy ezek „hagyományosan két nagy csoportba rendezhetők. Az instrumentálisnak nevezhető igazolások közül kiemelést érdemelnek azok, amelyek az igazság keresését, illetve a demokratikus közvélemény szolgálatát helyezik a középpontba, míg a konstitutívnek nevezhető igazolás az egyéni önkifejezésre, az egyéni autonómiára fókuszál.” (Indokolás [9]). Mivel „a közügyek lehető legszabadabb vitatásához fűződő alapvető érdek egyértelmű találkozási pontja az elméleteknek” (ABh.1., Indokolás [13]), az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint annak a kérdésnek van döntő jelentősége a szólás-szabadság személyiségvédelmi határainak meghatározásakor, hogy a megszólalás közügyek vitájában megfogalmazott álláspontnak tekinthető-e vagy sem.
- [21] 2.2. Az ABh.1.-ben az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy az Alaptörvény hatálybalépését követően a szólás- és sajtószabadság értelmezése során mennyiben támaszkodhat a korábban kialakított igazolásokra és érvekre, és arra a következtetésre jutott, hogy „az Alaptörvény megerősítette az alkotmánybírósági gyakorlatban kialakult azt az értelmezést, mely szerint a szólás- és sajtószabadság kettős igazolással bír, azaz az egyéni önkifejezés, illetve a politikai közösség demokratikus működése szempontjából egyaránt kulcsfontosságú. Az Alaptörvényben megerősített kettős igazolás pedig azt jelenti, hogy a véleményszabadságnak az alapjogok körében elfoglalt kitüntetett helyére vonatkozó értelmezés is változatlanul érvényes” (Indokolás [23]).
- [22] Az Alkotmánybíróság ezért megerősítette azt a 30/1992. (V. 26.) AB határozat óta következetesen érvényesített elvi tételt, amely szerint a véleménynyilvánítás szabadságának kitüntetett szerepe van az alkotmányos alapjogok között, mivel az többféle szabadságjog, az ún. kommunikációs jogok „anyajoga”. „A kommunikációs alapjogok tekintetében különösen jelentős körülményként jött számításba, hogy az egyéni önkifejezésen túl ez a jogegyüttes teszi lehetővé az egyén megalapozott részvételét a társadalmi és politikai folyamatokban” (ABh.1., Indokolás [15]).
- [23] A személyiségvédelem és a szólásszabadság ütközésének kérdését vizsgálva – büntetőjogi kontextusban – az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy a szólásszabadság „különleges védelmet követel akkor, amikor közügyeket és [...] a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti.” {36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 219, 228. Megerősítette: ABh.1., Indokolás [17]; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat (a továbbiakban: ABh.2.), Indokolás [27]}.
- [24] A szólásszabadság polgári jogi korlátozásaival kapcsolatban az Alkotmánybíróság ugyancsak „alkalmazta a közügyek vitatásához kötődő érveket. A válaszadás jogának a Ptk.-ba való beillesztését vizsgáló 57/2001. (XII. 5.) AB határozat hangsúlyozta, hogy »a korlátozás alkotmányosságának a megítélésénél a kiindulási pontot a véleménynyilvánítás és a sajtó szabadságának a demokratikus rendszer fenntartásában, a közösség tájékoztatásában és a közvélemény kialakulásában játszott különösen fontos szerepe jelenti. Ez a szerep előtérben áll és ezért e szabadságjogok korlátozása szűk körben lehetséges olyankor, ha politikai vitáról, az állam bírálatáról van szó« [57/2001. (XII. 5.) AB határozat, ABH 2001, 484, 494.]” (ABh.1., Indokolás [18]).
- [25] 2.3. A véleménynyilvánítás szabadságának az alapjogok közötti kiemelt szerepéről, valamint a közügyek lehető legszabadabb megvitatásának alkotmányjogi jelentőségéről az ABh.1. megállapította: „[a] szabad véleménynyilvánításhoz való jog kitüntetett helyet foglal el az Alaptörvény alapjogi rendjében. A véleményszabadságnak ez a kitüntetett szerepe kettős igazolással bír: mind az egyén, mind pedig a közösség szempontjából különösen becses jogról van szó. [...] A társadalmi, politikai viták szabadsága és sokszínűsége nélkül nincs demokratikus közvélemény, nincs demokratikus jogállam. A demokratikus közvélemény azt kívánja meg, hogy a társadalom valamennyi polgára szabadon fejthesse ki gondolatait, és ezzel a közvélemény alakítójává válhasson” (Indokolás [39]). Kimondta továbbá, hogy: „[a] közügyek megvitatásának lényegi részét jelentik a közügyek alakítóinak

tevékenységét, nézeteit, hitelességét érintő megnyilvánulások. A társadalmi, politikai viták jelentős részben éppen abból állnak, hogy a közélet szereplői, illetve a közvitában – jellemzően a sajtón keresztül – résztvevők egymás elképzeléseit, politikai teljesítményét és azzal összefüggésben egymás személyiségét is bírálják. [...] Annak ellenére tehát, hogy a közéleti véleménynyilvánítás fókuszában maguk a közügyek – nem pedig a közszereplők – állnak, a közügyek alakítóinak személyiségét érintő megnyilvánulások túlnyomó része szükségszerűen és elkerülhetetlenül a politikai véleménynyilvánítás védelmi körébe tartozik. A közügyek vitatásának kiemelkedő alkotmányos jelentősége ezért azzal jár, hogy a közéleti szereplők személyiségének védelmében a szólás- és sajtószabadság szűkebb körű korlátozása felel csak meg az Alaptörvényből levezethető követelményeknek. [...] E követelmények a büntetőjogi felelősségre vonáson túl a polgári jogi jogkövetkezmények tekintetében is irányadók. A kártérítések – az új Ptk. rendszerében: sérelemdíjak – alkalmazásának szélesre tárt lehetősége szintén komoly visszatartó erőt jelenthet a közvitában való részvételtől” (Indokolás [48]. Hasonlóan: ABh.2., Indokolás [25]–[27]).

- [26] 2.4. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a véleménynyilvánítás szabadsága kiterjed egyrészt az értékítéletet kifejező, az egyén személyes meggyőződését közlő megszólalásokra, függetlenül attól, hogy a vélemény értékes vagy értéktelen, helyes vagy helytelen, tiszteletre méltó vagy elvetendő. Másrészt a szólás- szabadságnak részei a tényállást tartalmazó megnyilvánulások is, mert valamely tény közlése is kifejezhet személyes véleményt, továbbá tényközlések nélkül a véleményformálás ellehetetlenülne {hasonlóan: ABh.1., Indokolás [49]; ABh.2., Indokolás [31]; 5/2015. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [27]}.
- [27] 2.5. Az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdését vizsgálva az Alkotmánybíróság kimondta, hogy „az emberi méltóságból fakadó becsületvédelem, jó hírnév és az állami intézményekbe vetett közbizalom a véleményszabadság és így a közügyeket érintő szólás alkotmányosan igazolható korlátját jelenti. Nyilvánvaló emellett az is, hogy nem a közéleti véleménynyilvánítás szabadságával él, aki a másik személy emberi mivoltában való megalázása érdekében használ súlyosan bántó, vagy sértő kifejezéseket. Ennek megfelelően az emberi státuszt közvetlenül megtestesítő emberi méltóság a közéleti vita szabadságának határvonalát jelöli ki. A közügyeket vitató szólásnak az emberi méltóság e korlátozhatatlan, az emberi státuszt meghatározó lényege előtt kell engednie” (ABh.2., Indokolás [29]).
- [28] 2.6. Az Alkotmánybíróság az ABh.2.-ben vázolta fel azokat a bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálata során figyelembe veendő szempontokat, amelyeket mérceként a jogalkalmazóknak is alkalmazniuk kell a közéleti viták során elhangzó és a közügyeket érintő tényállítások és értékítéletek Alaptörvény-konform megkülönböztetéséhez. E szempontok meghatározásakor az Alkotmánybíróság kifejezetten támaszkodott a nemzetközi jogvédelmi mechanizmusok – különösen az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) – gyakorlatára: „[a]z Alkotmánybíróság itt emlékeztet arra, hogy az alapjogok érvényesülésének minimális mércéjeként fogadja el a nemzetközi jogvédelmi mechanizmusok által biztosított jogvédelmi szintet {először lásd: 61/2011. (VII. 13.) AB határozat, ABH 2011, 290, 321.; megerősítette, többek között: 22/2013. AB határozat, Indokolás [16]}” (Indokolás [33]). Ezt követően az Alkotmánybíróság kifejtette: „[a] nyilvános közlés megítélése során elsőként arról szükséges dönteni, hogy az adott közlés a közügyekben való megszólalást, közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e, vagyis a közügyek szabad vitatásával áll-e összefüggésben. Ennek megítéléséhez pedig elsődlegesen a közlés megjelenésének módját, körülményeit és a vélemény tárgyát, kontextusát szükséges figyelembe venni. Így a közlést érintően vizsgálni kell a médium típusát, a közlés apropóját adó eseményt, illetve az arra érkező reakciókat és az adott közlésnek ebben a folyamatban játszott szerepét. További szempontként szükséges értékelni a kijelentés tartalmát, stílusát, illetve a közlés aktualitását, valamint célját. Amennyiben e körülmények értékelésével az állapítható meg, hogy a közlés a közügyek szabad vitatását érinti, úgy a közlés automatikusan a véleménynyilvánítási szabadság nyújtotta magasabb szintű oltalmat élvezi. [...] Ezt követően hasonló szempontok alapján abban szükséges dönteni, hogy a közlés értékítéletnek vagy tényállításnak tekinthető-e. A véleményszabadság gyakorlásának határai a közügyeket érintő kérdésekben aszerint különböznek, hogy az adott közlés értékítéletnek, avagy tényállításnak minősül-e. [...] [A] közügyeket érintő értékítéletek szabad folyása biztosított, hiszen a tényállításokkal szemben az értékítéletek közös sajátossága, hogy igazságtartalmuk nem ellenőrizhető és nem igazolható. A közhatalom, illetve a közhatalmat gyakorlók ellenőrzése és a közvélemény tájékoztatása, figyelmének felhívása érdekében pedig bizonyos fokú túlzást, provokációt is magukban foglalhatnak. Éppen ez adja ugyanis a plurális és sokszínű demokratikus berendezkedésű társadalmak

alapját. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel, a korábbi alkotmánybírósági gyakorlathoz képest hangsúlyozza ugyanakkor, hogy a véleményszabadság határa mások emberi méltóságából fakadó becsület és jó hírnév védelme. Vagyis a véleményszabadság már nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a közügyek vitatásának körén kívül eső, így a magán-, vagy családi étellel kapcsolatos közlésekkel szemben, amelyek célja a pusztá megalázás, illetve a bántó vagy sértő kifejezések használata, vagy más jogsérelem okozása [...]. Ezen kívül nem védelmezi a közéleti vitában kifejtett véleményt sem, ha az abban megfogalmazottak az emberi méltóság korlátozhatatlan magját sértik, így az emberi státusz nyilvánvaló és súlyos becsmérlésében öltenek testet. [...] Az értékítéletekkel szemben a tényállítások mindig olyan konkrétumokat tartalmaznak, amelyek valósága bizonyítás útján igazolható, ellenőrizhető. Így a közügyeket érintő véleménynyilvánítás szabadsága a valónak bizonyult tények tekintetében korlátlanul, míg a hamis tény állításával vagy híreszteléssel szemben már csak akkor véd, ha a híresztelő nem tudott a hamisságról és a foglalkozása által megkívánt körültekintést sem mulasztotta el” (ABh.2., Indokolás [39]–[41]).

- [29] 3. Az Alkotmánybíróság a bemutatott alkotmányos mércéből kiindulva, a jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló egyedi ügygel összefüggésben vizsgálta, hogy az eljáró bíróságok jogértelmezése, a történeti tényállás jogi értékelése összhangban áll-e az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében garantált véleménynyilvánítás szabadságával és a VI. cikk (1) bekezdésében rögzített – az emberi méltósághoz való jogból eredeztethető – jó hírnévhez való joggal.
- [30] 3.1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az indítványozó által kifogásolt – és a bíróságok által a személyiségi jog megsértése miatt indított perben elbírált – alperesi nyilatkozat a közügyekre vonatkozó véle-
ménynek minősíthető-e, és így kiterjed-e rá a közügyek vitatását megillető magas szintű alkotmányos védelem.
- [31] Az alperes közlésének tárgya az indítványozó nyilatkozatának általános kritikája, történettudományi szempontú elutasítása, valamint az indítványozó és az általa vezetett történetkutató intézet által – az alperes megítélése szerint – követett politikai ideológia bírálta volt.
- [32] Az alperes közlésének megjelenési módját illetően megállapítható, hogy azt egy hírtelevízió műsora közvetítette. Az alperesi nyilatkozat körülményei és aktualitása kapcsán különösen a következő szempontokra kell figyelemmel lenni. A kifogásolt nyilatkozatot megelőzte az indítványozó MTI-nek adott interjúja, amelyben az indítványozó – egyebek mellett – beszámolt a történetkutató intézet megalakulásáról, valamint kifejtette álláspontját az 1941-ben Kamenyec-Podolszka történt deportálásról. Mindezeket az alperest megszólaltató riportműsor elején – felvezetőként és egyértelmű téma-megjelölésként – a műsorvezető szabatosan és hűen összefoglalta, nem tulajdonítva olyan kijelentéseket az indítványozónak, amelyeket ő maga nem mondott. Az alperes megszólalása ebben a kontextusban hangzott el, az ismertetett előzményekre reagált, azok fényében volt értelmezendő; nyilatkozatát pedig – ugyanazon a hírtelevízión – egy nappal később egy az indítványozóval készített riport követte, amelyben az indítványozó reagált az alperes által elmondottakra, pontosította saját korábbi álláspontját, és megkövette azokat, akiket megsértett.
- [33] Az indítványozó és az alperes egymást követő, egymásra reagáló megszólalásai a történelmi múlt feldolgozásához kapcsolódtak, amely körülmény alapján a közöttük kibontakozott vita az EJEB gyakorlata szerint is „a legnagyobb mértékben közérdekű”-nek tekinthető [EJEB, *Karsai kontra Magyarország* (5380/07), 2009. december 1., 35. bekezdés].
- [34] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az ügyben eljáró bíróságok a releváns alkotmányjogi szempontokat felismerve és körültekintően mérlegelve jutottak arra a konklúzióra, hogy az alperes nyilatkozata a közügyek alakítására véleményformálásán keresztül hatást kifejteni képes személy nyilvánosan hangoztatott nézeteit, hitelességét, és az általa vezetett, a Kormány által alapított történetkutató intézetet érintette; olyan vitában, amelyben az indítványozó önként tette ki magát a nyilvános kritikának. Amint azt az ilyen jellegű véleménynyilvánításokról az Alkotmánybíróság már megfogalmazta: „[a] véleményszabadság erősebb oltalmát élvező közügyeket érintő bírálat során megengedett a túlzás, a provokatív vagy a polemikus stílus és ezzel együtt a véleménynyilvánítás korlátait [...] is megszorítóan szükséges értelmezni” (ABh.2., Indokolás [48]).
- [35] 3.2. Következő kérdésként az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy a bíróságok az ügy alapjogi érintettségére tekintettel megalapozottan döntöttek-e arról, hogy az alperes véleménynyilvánítása tényállításnak vagy értékítéletnek minősül-e.

- [36] Ennek során az Alkotmánybíróság figyelemmel volt az alperes nyilatkozata kifogásolt mondatainak, valamint magának a teljes nyilatkozatnak a kontextusára és céljára. Ezen szempontok szerint megállapítható, hogy az alperes figyelemfelhívó módon, az általánosítás és a túlzás megengedett eszközeivel, helyenként felfokozott hangnemben kritizálta és felnagyította az indítványozó interjúban kifejtett álláspontját, kétségbe vonta annak tudományos megalapozottságát, valamint – az előbbiekből következtetve – általánosságban is megkérdőjelezte az indítványozó intézetvezetői alkalmasságát, és bírálta a Kormány által alapított történetkutató intézet ideológiai elfogultágát.
- [37] Az ügyben eljáró bíróságok ezért juthattak arra a következtetésre, hogy „ezt az álláspontot a nyilvánosság elé kiálló felperesi nyilatkozattal szemben, riporterri kérdésre, egy műsorban, országos nyilvánosság előtt az alperes Alaptörvényben biztosított jogával élve kifejthette, védhette. Csakúgy minősíthette felperes intézetét, annak célját, politikatudományi, történettudományi helyét, a jelenlegi hatalmi rendszerhez fűződő viszonyát” (a Fővárosi Törvényszék 65.P.21.126/2014/9. számú ítélete, 10. oldal); valamint, hogy: „[a]z adott vélemény kifejtésére az Alaptörvény lehetőséget ad, a szabad véleménynyilvánítás kereteit az alperes nem lépte túl” (a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.288/2014/5/II. számú ítélete, 4. oldal).
- [38] 3.3. Végül az Alkotmánybíróság azt is megvizsgálta, hogy a bíróságok egybehangzó jogértelmezése nem terjesztette-e ki az alkotmányosan igazolható korlátokon túlra – az emberi státuszt közvetlenül megtestesítő emberi méltóság korlátozhatatlan magja sérelmére – a véleménynyilvánítás szabadsága védelmi körét.
- [39] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az alperes nyilatkozatában foglaltak – a fent részletezettek szerint, amint ezt az első- és másodfokú bíróság is kimondta – az indítványozóval készített interjúra reagáltak; az alperes által megfogalmazott értékítélet, bírálat, mind az indítványozó kamenyec-podolszkiji történelmi eseményekkel kapcsolatos tézise, mind pedig az indítványozó szakmai, intézetvezetői alkalmassága, és a történetkutató intézet ideológiai elfogultsága tekintetében összefüggésben áll a közügyek szabad nyilvános megvitatásával, és nem került a szólásszabadság védelmi körén kívülre (azaz nem az öncélú megalázásra vagy jogsérelem okozására irányult, nem az indítványozó magán-, vagy családi életével volt kapcsolatos).
- [40] 3.4. Az előző alpontokban elemzett szempontok kapcsán az Alkotmánybíróság ismételten hangsúlyozza, hogy a 3/2015. (II. 2.) AB határozatban rögzített elveknek megfelelően vizsgálata csak arra terjedt ki, hogy a bíróságok felismerték-e az ügy alapjogi vonatkozásait, és azokra figyelemmel, az érintett alapjog alkotmányos tartalmát érvényre juttatva értelmezték-e az alkalmazandó jogszabályokat. Nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe annak megítélése, hogy a bíróság döntése az ügyben meghozható egyedüli helytálló döntés-e, vagy hogy a bírói törvényértelmezés, a bizonyítékok mérlegelése, valamint az azokból levont következtetések helyesek-e. A bírói mérlegelés körében hozott ítéletek felülvizsgálata az Alkotmánybíróság Alaptörvényben biztosított alkotmányossági szempontú vizsgálati jogkörén kívül esik {hasonlóan pl. 3013/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [18]; 3221/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}. Az Alkotmánybíróság ezért a jelen ügyben is csak azt vizsgálhatta, hogy különös tekintettel a felmerülő alapjogi vonatkozásokra, az ügy „alkotmányjogi rétegére”, a támadott döntés szenved-e olyan mérlegelési hiányosságban, amely alapvető alkotmányjogi jelentőségű problémát, vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vetne fel. Ilyen hiányosság a most vizsgált bírói döntésben nem volt megállapítható.
- [41] 4. Mindezek alapján – összegzésként – az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntésben foglalt jogértelmezés összhangban áll az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében garantált véleménynyilvánítás szabadságából fakadó követelményekkel, ezen alapjog védelmi körét nem terjesztette ki a IX. cikk (4) bekezdésével ellentétes módon a közügyek szabad, nyilvános vitatása körén kívül eső, az emberi méltóság korlátozhatatlan magját megsértő közlésekre.
- [42] Az Alkotmánybíróság ezért a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.288/2014/5/II. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt.

Budapest, 2017. december 19.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

<i>Dr. Balsai István s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Czine Ágnes s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Horváth Attila s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Juhász Imre s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Pokol Béla s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Salamon László s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Schanda Balázs s. k.,</i> alkotmánybíró
<i>Dr. Stumpf István s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Szabó Marcel s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Sulyok Tamás s. k.,</i> az Alkotmánybíróság elnöke az aláírásban akadályozott <i>dr. Szalay Péter</i> előadó alkotmánybíró helyett
<i>Dr. Szívós Mária s. k.,</i> alkotmánybíró	<i>Dr. Varga Zs. András s. k.,</i> alkotmánybíró	

*Dr. Balsai István, dr. Dienes-Oehm Egon, dr. Juhász Imre, dr. Szívós Mária és
dr. Varga Zs. András alkotmánybírók különvéleménye*

- [43] Nem értünk egyet a többségi határozattal és annak indokolásával. Álláspontunk szerint a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.288/2014/5/II. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt meg kellett volna semmisíteni.
- [44] 1. A Nemzeti hitvallás tizenegyedik fordulata szerint „az egyéni szabadság csak másokkal együttműködve bontakozhat ki”. Ezt a követelményt összevetve az alapjogokat szabályozó „Szabadság és felelősség” rész címével, egyértelműen megállapítható, hogy az alkotmányozó túl kívánt lépni az egyes szabadságjogok korlátozhatóságának korábbiakban kialakult gyakorlatán. Valamely alapjog gyakorlása ugyanis felelősséggel jár, a visszaélés-szerű joggyakorlás nem csak más alapjogok lényeges tartalmát korlátozhatja indokolatlanul, hanem sértheti a közérdeket is. Nyilvánvalóan a szólás- és véleménynyilvánítás szabadsága sem kivétel ezen új alaptörvényi követelmény alól. Ráadásul a személyiségi jogok területén az ezzel a joggal való visszaélés tömegessé válása alkalmas a köznyugalom megzavarására, súlyosabb esetekben hozzájárulhat a demokráciába illetőleg a demokratikus intézmények működésébe vetett bizalom megrendüléséhez is.
- [45] 2. Meggyőződésünk, hogy az Alkotmánybíróságnak tisztáznia kell az emberi méltóság viszonyát (a véleménynyilvánítás szabadságán túlmenően) más alapvető jogokhoz is, mert (a fenti idézetből is következőleg) az embert mint speciális minőséget, különleges és mindig más értékek hordozóját kell védeni elsődlegesen, és más alapjogok egyidejű védelemre szorultsága esetén az követel meg indokolást, hogy emiatt korlátozható-e, és ha igen, mennyiben az emberi méltósághoz való jog. Bármely elemzést ennek szellemében, nem pedig fordítva szükséges elvégezni. Lényegesnek tartjuk annak kiemelését, hogy az ember több, mint alapjogai összessége. Ezt fejezi ki az emberi méltóság sérthetetlensége.
- [46] Az Alaptörvény negyedik módosításával beiktatott IX. cikk (4) bekezdéséből és a Nemzeti hitvallás tizedik fordulataából – „Valljuk, hogy az emberi lét alapja az emberi méltóság” – egyértelműen következik, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának fő rendezési elvként más alapjogokkal szemben (azok súlyos megsértése esetén is) feltétlen elsőbbséget biztosító korábbi szemlélet és a korábbi alkotmánybíróági értelmezés nem tartható fenn. A véleménynyilvánítás szabadsága még a közügyek megvitatása során sem terjedhet ki arra, hogy valaki más, akár vitatható állítását, erkölcsileg elfogadhatatlanná hamisítsa, miként arra sem, hogy mást tényállításként kifejezetten bűncselekmény elkövetőjének minősítsen.
- [47] 3. A fentiek alapján a többségi határozat indoklásának az alkotmányjogi panasz elutasítását megalapozni kívánó érvelése és konkrét indokai (Indokolás IV. rész) nem fogadhatók el. Az indokolás IV/2. pontjának (Indokolás [19]–[28]) az ABh.1.-re alapozása helyett a 3122/2014. (IV. 24.) AB határozatra kellett volna támaszkodni, amelyben az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg: „az Alaptörvény által védett véleménynyilvánítás köre a közhatalmat gyakorló személyekkel, valamint a közszereplő politikusokkal kapcsolatos vélemények esetében tágabb, mint más személyeknél, az emberi méltóságuknak az ő esetükben is van egy olyan lényegi,

érinthesetlen magja, melyet az esetleges kritikát megfogalmazó személyek is kötelesek tiszteletben tartani” (Indokolás [17]).

- [48] 4. A határozat indokolásának IV/3. pontjában (Indokolás [29]–[40]) alkalmazott teszt alapján sem lehet eljutni a rendelkező rész szerinti eredményhez, az indítvány elutasításához.
- [49] A IV/3.1. pontban (Indokolás [30]–[34]) elsőként vizsgált kérdésben téves és megalapozatlan a közügyekre vonatkozó véleménynek minősítés érdekében az indítványozót „a közügyek alakítására véleményformálásán keresztül hatást kifejteni képes személynek” titulálva jutni arra a konklúzióra, hogy a bírósági ügy alperese a közügyeket vitató személyt megillető magas szintű alkotmányos védelemben részesíthető. Ezzel szemben megállapítható, hogy egy történészek közötti szakmai vitát éppenséggel az alperes kívánt a média segítségével közüggé tenni azzal, hogy az indítványozó személyiségét durván sértő, bűncselekmény elkövetését inszINUÁLÓ állítást tett.
- [50] Szemben az Indokolás IV/3.2. pontjában (Indokolás [35]–[37]) foglaltakkal, az ügy alperesének ez az állítása nem minősíthető értékítéletnek, mert az bűncselekmény elkövetésére vonatkozó tényállítás. A korábbi alkotmánybírósági határozatokban kirajzolódó korlátokon túlmenően a többségi határozat elmulasztja a tartalmát tekintve hamis váddal felérő kijelentések következményeinek alkotmányos vizsgálatát.
- [51] Teljességgel elfogadhatatlan az Indokolás IV/3.3. pontjában (Indokolás [38]–[39]) az emberi státuszt nyilvánvalóan és súlyosan becsmérlő, az érintett szakmai hitelének aláásásában és megalázásában megnyilvánuló alperesi állítás azon alkotmányjogi minősítése, amely szerint a bírósági jogértelmezés nem terjesztette ki a véleménynyilvánítás védelmi körét az alkotmányosan igazolható korlátokon túl.
- [52] A fentiekben kifejtett, az Alaptörvényből következő változásoknál fogva az alperes állítása nemcsak az indítványozó jó hírnévhez való jogát sértette meg súlyosan, hanem az emberi méltóság korlátozhatatlan magját jelentő emberi státuszát is.
- [53] Végezetül az új alaptörvényi környezetben nem fogadható el az Alkotmánybíróság hatáskörének az a szűkítése sem, amellyel az indokolás IV/3.4. pontja (Indokolás [40]) kísérli meg hangsúlyosan indokolni a bírói ítélet elfogadhatóságát. A határozat ugyanis nem csak a Nemzeti hitvallásban foglaltak és az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdése figyelmen kívül hagyását nem kéri számon a bíróságtól, hanem – az e mondatban jelzett hiányosság okán – az Alaptörvény 28. cikkének megfelelő eljárást sem.
- [54] 5. Nem állítjuk, hogy a személyiségi jogi perben eljáró bíróságok, vagy az Alkotmánybíróság feladata lenne az ellenérdekű feleknek a történelmi eseményre vonatkozó nyilatkozatának értékelése. Ebben a kérdésben a történészek folytathatják le tudományterületük szakmai vitáit, ugyanakkor fontos kiemelni, hogy ezeknek a vitáknak a lefolytatására a véleményszabadság érvényesítése mellett a tudományos kutatókat az általuk betöltött szakmai pozíciójuktól függetlenül is megillető emberi méltóságuk tiszteletben tartása mellett kell, hogy sor kerüljön. Magunk is egyetértünk továbbá azzal, hogy a tényállítás és az értékítélet elhatárolása, valamint az ebből eredő következtetések levonása a bírói mérlegelés körébe tartozó kérdés, azonban e mérlegelés során az emberi méltóság kiemelt volta nem hagyható figyelmen kívül sem a bíróságok, sem az Alkotmánybíróság által.
- [55] Erre tekintettel viszont vitatjuk, sőt, elfogadhatatlannak tartjuk annak kimondását, hogy az indítványozó emberi méltóságát az alperes nyilatkozata ne sértené. A nyilatkozatnak az a része, amely a becsület csorbítására alkalmas tény állít – nevezetesen, hogy az indítványozó kijelentése büntetőeljárás megindítására is alkalmas – feltétlenül sérti az emberi méltóságot. Véleményünk szerint az eljáró bíróságoknak észlelniük kellett volna, hogy az ügyben alapjogok ütközése, nevezetesen a véleménynyilvánítás szabadságának és az emberi méltóságnak a konfliktusa merül fel, és ennek megfelelően meg kellett volna állapítaniuk a személyhez fűződő jog megsértését. Mivel erre nem került sor, az alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróságnak még lehetősége lett volna a bírói döntések megsemmisítésével az alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére.

[56] 6. Összességében tehát az az álláspontunk, hogy a Fővárosi Ítéltábla ítélete figyelmen kívül hagyta az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdésének új rendelkezését, és így tett a többségi határozat is annak ellenére, hogy az indítványozó erre kifejezetten hivatkozott.

Budapest, 2017. december 19.

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

[57] A különvélemény 1., az 5. és 6. pontjaihoz csatlakozom.

Budapest, 2017. december 19.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

[58] A különvélemény 1. pontjához csatlakozom.

Budapest, 2017. december 19.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

[59] A határozattal nem értek egyet.

[60] Az alperes megítélésem szerint tényállítás formájában olyan véleményt tulajdonított az indítványozónak, amely annak nem volt sajátja, amilyen véleményt ő nem nyilvánított ki. Ezzel a tényállítással az alperes az indítványozó jó hírnevét súlyosan megsértette.

[61] Azáltal, hogy az eljáró bíróságok az alperes sérelmezett állítását véleményként értékelték, és arra a véleménynyilvánítás szabadságának védelmét kiterjesztették, orvosolatlanul hagyva az indítványozó jó hírnevének sérelmét, nézetem szerint alaptörvény-ellenes döntést hoztak, melyet az Alkotmánybíróságnak meg kellett volna semmisítenie.

Budapest, 2017. december 19.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3338/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3002/2018. (I. 10.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó, dr. Salamon László, dr. Schanda Balázs, dr. Stumpf István és dr. Sulyok Tamás* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Debreceni Ítéletábla Pf.I.20.289/2014/7. számú ítéletének alaptörvény-ellenessége és megsemmisítése iránt benyújtott alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság – jogi képviselője [Pető Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Pető Márk ügyvéd) 1027 Budapest, Margit körút 64/b.] útján – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Debreceni Ítéletábla Pf.I.20.289/2014/7. számú jogerős ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] 1.1. A peres eljárás alapjául szolgáló ügy tényállása szerint 2013. szeptember 5-én a Románia-Magyarország labdarúgó mérkőzésre Bukarestbe busszal utazó szurkolói csoport egy része megállt egy általános iskola előtt. Ott a buszról leszállva, az általános iskola épületével szembefordulva az erődemonstráció és félelemkeltés látogatásával, zászlókat feltartva, elénekelték a magyar és a székely himnuszt. A csoport néhány tagja a roma etnikai kisebbségre rasszista kifejezéseket tett. A szurkolók között jelen volt az iskola korábbi pedagógusa, akit állásából a roma etnikumú tanulókkal szemben megfogalmazott kijelentései miatt bocsátottak el. A szurkolók a helyszínt a rendőrség elvezetésével hagyták el.
- [3] 1.2. Az I. rendű alperes a Konyári Roma Nemzetiségi Önkormányzat elnöke, aki a II. rendű alperes által készített és egy videó-megosztó internetes portálon („youtube.com”) nyilvánosságra hozott felvételen, az eseményről szóló beszélgetés keretében azt mondta: „Bejött a Jobbik, bejött egy busszal...”.
- [4] Az V. rendű alperes által üzemeltetett internetes portálon („444.hu”) 2013. szeptember 6-án „Romániába tartó szurkolók álltak meg cigány diákokat fenyegetni” címmel jelent meg tartalom. Ennek anyagából közvetlenül hozzáférhető volt az I. rendű alperes beszélgetéséről készült, a II. rendű alperes által a videó-portálra feltöltött felvétel. Az V. rendű alperes a későbbiekben is írt az eseményekről: tudósított a szeptember 6-án kiadott rendőrségi közleményről, valamint szeptember 12-én és október 1-jén is tartalmat tett közzé, amelyben az egymásnak ellentmondó információkat egyaránt bemutatta.
- [5] A VI. rendű alperes által üzemeltetett internetes portál („haon.hu”) 2013. szeptember 7-én tényfeltáró riportot tett közzé az eseményről „Itt valaki már megint nem mond igazat” címmel. A tényfeltáró riport keretében interjút készített az I. rendű alperessel, amelyet a portálon hozzáférhetővé tett. Ebben az I. rendű alperes a következő kijelentéseket tette: „Megtámadták az iskolát, a Jobbik megtámadta...”, „Voltak egy busszal Jobbikosok, hozzáteszem, hogy Jobbikosok, biztos, hogy Jobbikosok voltak...”. A VI. rendű alperes tudósítási anyagában kifejezetten utalt a tartalom elkészítését megelőző ellentmondásos információkra, és idézte a rendőrség közleményét is. Ezt követően, szeptember 9-én tudósított a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság sajtóreferensének ezzel összefüggésben tett közleményéről, majd szeptember 10-én közölte a helyi polgármester és az érintett iskola igazgatójának nyilatkozatát. Emellett elérhetővé tette az internetes portálon a rendőrség által nyilvánosságra hozott térfelügyelő kamerás felvételt is.
- [6] A VIII. rendű alperes által üzemeltetett internetes portál („hvg.hu”) 2013. szeptember 6-án „Videó: Romákra támadtak a Bukarestbe induló szurkolók Konyáron” címmel tudósítást közölt. Ebben idézte a 444.hu portálon megjelent cikket, és a II. rendű alperes által nyilvánosságra hozott videót. Magában a tudósítási anyagban meg-

jelenő tartalom nem hozta összefüggésbe sem az érintett eseményeket, sem az érintett személyeket a felperessel. Az internetes portál a későbbiekben is tájékoztatott az eseményekről: a szeptember 7-én, szeptember 12-én és szeptember 13-án megjelent tartalmak egyaránt bemutatták az éppen nyilvánosságra került információkat, valamint az azokkal összefüggésben megjelent ellentétes tartalmú véleményeket.

- [7] 1.3. A felperes módosított keresetében kérte annak megállapítását a bíróságtól, hogy az I. rendű alperes – a II. rendű alperes és a VI. rendű alperes által készített és nyilvánosságra hozott videón látható – nyilatkozata a felperes személyére vonatkozó valótlan tényállítás, ezért az I. rendű alperes megsértette a jó hírnévhez fűződő személyiségi jogát. Kérte annak megállapítását is, hogy a II., IV., V., VI. és VIII. rendű alperesek az I. rendű alperes valótlan tényállításainak híresztelésével szintén megsértették a jó hírnévhez való jogát.
- [8] A fentiek alapján kérte az V. és VIII. rendű alperes kötelezését a jogsértő helyzet megszüntetésére, valamint kérte az I., II., IV., V., VI. és VIII. rendű alperesek kötelezését nyilatkozattal történő elégtételadásra. Végül kérte, hogy a bíróság kötelezze az I., II., IV., V., VI. és VIII. rendű alpereseket egyetemlegesen 700 000 forint megfizetésére nem vagyoni kártérítés jogcímén.
- [9] 1.4. Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy az I. rendű alperes megsértette a Jobbik Magyarországért Mozgalom felperes jó hírnévhez fűződő személyiségi jogát azzal, hogy a 2013. szeptember 5-én a konyári általános iskola előtt történt eseményeket valótlanul a felperes tetteként, az abban részes személyeket pedig valótlanul a felpereshez tartozó személyekként tüntette fel a szeptember 5-én a II. rendű alperesnek adott és utóbb a youtube.com internetes oldalra feltöltött, valamint a szeptember 7-én a VI. rendű alperesnek adott és utóbb a haon.hu internetes portálra feltöltött nyilatkozataiban.
- [10] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a II., IV., V., VI. és VIII. rendű alperesek megsértették a felperes jó hírnévhez fűződő személyiségi jogát azzal, hogy az I. rendű alperes fentiek szerinti valótlan nyilatkozatát a II. rendű alperes a youtube.com internetes oldalra való feltöltéssel, a IV. rendű alperes a romaclub.hu internetes oldalon, az V. rendű alperes a 444.hu internetes oldalon, a VI. rendű alperes a haon.hu internetes oldalon és a VIII. rendű alperes a hvg.hu internetes oldalon való hozzáférhetővé tétellel híresztelte.
- [11] Az elsőfokú bíróság kötelezte az I. és II. rendű alperest, hogy együttesen a youtube.com internetes oldalon, a IV. rendű alperest, hogy a romaclub.hu internetes oldalon, az V. rendű alperest, hogy a 444.hu internetes hírportálon, a VI. rendű alperest, hogy a haon.hu internetes hírportálon és a VIII. rendű alperest, hogy a hvg.hu internetes hírportálon a saját költségükön 15 napon belül 30 nap időtartamra jelentessék meg a nyilvánosság számára hozzáférhető módon az ítélet rendelkező részének 1. és 2. bekezdését.
- [12] Az elsőfokú bíróság kötelezte az V. rendű alperest, hogy 15 napon belül a 444.hu internetes hírportálon 2013. szeptember 6-án „Romániába tartó szurkolók álltak meg cigány diákokat fenyegetni!” című cikkből az I. rendű alperes youtube.com internetes portálra feltöltött nyilatkozatának elérhetőségét szüntesse meg.
- [13] Az elsőfokú bíróság kötelezte az I. rendű alperest, hogy fizessen meg 15 napon belül a felperesnek 100 000 forintot és annak késedelmi kamatát nem vagyoni kártérítés jogcímén.
- [14] Az elsőfokú bíróság a fentieket meghaladóan a keresetet elutasította.
- [15] Ítéletének indokolása szerint a korábban kialakult alkotmánybírósági, valamint az azzal összefüggésben élő és jelenleg is töretlen bírói gyakorlat alapján a véleménynyilvánítási szabadság különleges védelmet élvez akkor, amikor közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti. A tényállítások tekintetében azonban a véleménynyilvánítás szabadsága a közszereplőkkel szemben sem feltétlen, az nem terjed ki az érintett személyre hátrányos és valótlan tényállításokra. A véleménynyilvánítás szabadsága csak a bírálat, jellemzés, nézet és kritika szabadságát foglalja magában, de az alkotmányos védelem nem vonatkozhat a tények meghamisítására.
- [16] Az elsőfokú bíróság ehhez mérten rámutatott, hogy az I. rendű alperes a 2013. szeptember 5-én történt eseményeket mindkét – nyilvánosságra hozott – nyilatkozatában a felperes tetteként, illetve az abban részes személyeket a felperes politikai párthoz tartozó személyekként tüntette fel. Az elsőfokú bíróság – figyelemmel a fentiekben hivatkozott szövegrészekre, és azok teljes kontextusára – megállapította, hogy ezek olyan tényállítások, amelyek kívül esnek a véleménynyilvánítási szabadság körén. Megállapította továbbá, hogy a felperes mindkét felvétel tartalmából kétély nélkül felismerhető és beazonosítható.
- [17] Az elsőfokú bíróság rámutatott, hogy az I. rendű alperes tényállítása a felperesnek a társadalmi értékelését negatívan befolyásolja. Köztudomású tény ugyanis, hogy egy országgyűlési képvisellel rendelkező országos politikai pártnak a megítélését a társadalom szemében hátrányosan érinti, ha az érintett pártot egyébiránt tőle

- független személyek garázda és rasszista cselekményével hozzák olyan szoros összefüggésbe, mely azt az állítást hordozza magában, hogy az érintett cselekmények kifejezetten a vonatkozó politikai párt cselekményei.
- [18] A fentiek alapján – figyelemmel arra a bírói gyakorlatra, hogy a bizonyítási teher a tényt közlő, illetve híresztelő személyre esik –, az I. rendű alperesnek kellett bizonyítania, hogy a 2013. szeptember 5-i események során az eseményben részes személyek a felpereshez köthetők. A bizonyítási eljárás eredményeként az elsőfokú bíróság arra a megállapításra jutott, hogy a perben rendelkezésre álló adatok és bizonyítékok közül egyetlen adat, vagy bizonyíték sem támasztja alá a felperes és az eseményben részt vett személyek között azt a kapcsolatot, mely alapján akár az érintett személyek, akár az érintett esemény a felperesnek lenne betudható.
- [19] Az elsőfokú bíróság megállapította azt is, hogy a II., IV., V., VI. és VIII. rendű alperesek azzal, hogy az I. rendű alperesnek a felperes jó hírnevét sértő nyilatkozatát (tényállítást) a nyilvánosság felé közvetítették, híresztelés formájában maguk is megvalósították a felperes jó hírnévhez fűződő személyiségi jogának megsértését. Ebben a körben rámutatott arra is, hogy a jogsértés tényét tekintve közömbös a közreműködő személyek jó- vagy rosszhiszemősége, esetleges felróhatósága vagy annak hiánya. Ebből következően a jogsértés ténye önmagában megalapozza az azzal adekvát objektív szankció alkalmazását.
- [20] A nem vagyoni kártérítésre irányuló kereseti kérelem körében az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az I. rendű alperes felróható módon járt el. Akkor járt volna el ugyanis az adott helyzetben általában elvárható módon, ha ő mint a nemzetiségi önkormányzat elnöke – aki a perben tett személyes nyilatkozata szerint is pontosan tisztában volt a szavai jelentéstartalmával – a nyilvánosságnak szánt nyilatkozatait megelőzően a tényeket a lehetőségek keretei között megfelelően kontrollálja, így például tájékozódik és információt gyűjt az érintett iskola dolgozóinál, a helyi önkormányzat dolgozóinál, illetőleg a rendőrségénél. Az elsőfokú bíróság szerint ugyanakkor az I. rendű alperes ezeket elmulasztotta, és az eseményeket úgy tulajdonította a felperesnek, hogy arra vonatkozóan azt megalapozó érdemi információ nem állt a rendelkezésére.
- [21] Az elsőfokú bíróság a további alperesek oldalán felróhatóságot nem állapított meg. Az V., VI. és VIII. rendű alperes vonatkozásában kifejezetten hangsúlyozta: részint a perbeli tanúvallomások, részint a becsatolt tudósítási anyagok tartalma alapján megállapítható volt, hogy az érintett alperesek alkalmazottai a hivatásuk felelős gyakorlása érdekében elvárható gondosság szerint, a tények valóságtartalmát a lehetséges körben vizsgálva, feltárva és bemutatva, azaz a tőlük az adott helyzetben általában elvárható módon jártak el.
- [22] 1.5. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett részét helyben hagyta. A fellebbezésekben foglaltakra tekintettel rámutatott, hogy az alperesek alaptalanul hivatkoztak arra: az I. rendű alperes által tett, a felperest érintő közlések nem tényállítások, hanem véleménynyilvánításnak minősülnek. A másodfokú bíróság e körben utalt arra, hogy a Legfelsőbb Bíróság által a PK 12. számú állásfoglalásban a sajtó-helyreigazítási perekre megfogalmazott, de általában a személyiségi jogi perekben is alkalmazható II. pontja szerint a közleményt a maga egészében kell vizsgálni; a kifogásolt közléseket, kifejezéseket nem formális megjelenésük, hanem valóságos tartalmuk szerint kell figyelembe venni, a közlemény egymással összetartozó részeit összefüggésükben kell értékelni, és az értékelésénél tekintettel kell lenni a társadalmilag kialakult közfelfogásra is. Ehhez mérten a másodfokú bíróság megállapította: az I. rendű alperes mindkét perbeli videofelvételen tett nyilatkozatából az átlagolvasó, átlaghallgató olyan következtetésre juthatott, amely szerint 2013. szeptember 5-én a konyári általános iskola előtt erődemonstráció és félelemkeltés látszatával megjelenő csoport résztvevői a felperes párt tagjai vagy e párthoz szervezetileg kötődnek és nem csupán vele szimpatizálnak. A közlésnek tehát tulajdonítható olyan jelentéstartalom, amely a felperes és a csoport tagjai közötti szervezeti kapcsolat meglétét állítja. Következésképpen a bizonyíthatósági teszt alapján az, hogy a szurkolói csoport tagjai szervezetileg kapcsolódnak-e a felpereshez, objektíve igazolható tényállításnak minősül.
- [23] A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok okszerű mérlegelésével állapította meg, hogy az alperesek az állított és híresztelt tények megalapozatlanságára vonatkozó bizonyítási kötelezettségüknek eleget tenni nem tudtak.
- [24] A másodfokú bíróság rámutatott arra is, hogy a valótlan tényeket állító közlemény – annak tartalmával való azonosulás nélkül – linkeléssel hozzáférhetővé tétele a tények híresztelésének minősül. A jogsértő tartalom bármilyen módon történő hozzáférhetővé tétele ugyanis híresztelést jelent, más személy jogsértő nyilatkozatának továbbadásáért pedig a híresztelő önmagában a továbbítás megtörténte miatt objektív felelősséggel tartozik. Utalással a Kúria BH 2013.266. számon közzétett eseti döntésére kifejtette, hogy a híresztelés lényege az információ továbbítása, ezért az objektív jogkövetkezmény miatt nincs jelentősége sem annak, hogy a to-

vádbírási milyen célból történt, sem annak, hogy a híresztelő jó- vagy rosszhiszemű volt-e, és nem bír relevanciával a nyilvánosság biztosításának a mértéke vagy a jogsértés súlya sem.

- [25] 1.6. Az V. rendű alperes (a továbbiakban: indítványozó) alkotmányjogi panaszt nyújtott be, amelyben kérte a jogerős ítélet alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, mert álláspontja szerint a támadott döntés sérti az Alaptörvény IX. cikkében foglalt alapvető jogát.
- [26] Álláspontja szerint az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálását megalapozó alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés az ún. híresztelési szabály értelmezésével összefüggésben merül fel. Nem vitatta, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban régi Ptk.) 78. § (2) bekezdése szerint a személyiségi jogok megsértését valótlan állítás híresztelésével is meg lehet valósítani. Rámutatott ugyanakkor, hogy a bírói gyakorlat ezt a szabályt úgy töltötte meg tartalommal, hogy a sajtó minden olyan állítás igazságtartalmáért is objektív felelősséggel tartozik, amelyet egyértelműen mástól idéz. Ez azt jelenti, hogy akkor is megállapítható jogsértés, ha a médium a sajtóetikai szabályoknak megfelelően, pártatlanul és kiegyensúlyozottan tájékoztatott egy vitás kérdéstről. Ez a jogértelmezés aránytalanul nagy terhet ró a sajtó képviselőire, hiszen csak olyan állítások közzétételét teszi számukra jogszerűvé, amelynek igazságtartalmáról minden kétséget kizáróan meggyőződtek. Ez megnehezíti a vitás kérdések bemutatását, és végső soron súlyosan korlátozza a demokratikus nyilvánosságot. A sajtónak ugyanis alapvető joga és feladata a közéleti viták lefolytatásáról való tájékoztatás.
- [27] Az indítványozó szerint a bíróságok alaptörvény-ellenesen értelmezték a régi Ptk. 78. § (2) bekezdésében foglaltakat. Ezt ugyanis objektív felelősségi alakzatban alkalmazták, és kizárólag azt vizsgálták, hogy történt-e valótlan tényállítás. Azt, hogy az adott médium körülmények között, a szakmai és etikai szabályoknak megfelelően járt-e el, csak a kártérítési felelősség körében értékelték. Az indítványozó álláspontja szerint ez az értelmezés ellentétben áll az Alkotmánybíróság által az 57/2001. (XII. 5.) AB határozatban és a 7/2014. (III. 7.) AB határozatban, továbbá az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) által a *Dichand és társai kontra Ausztria-ügyben*, továbbá a *Thoma kontra Luxemburg-ügyben* kifejtett azon állásponttal, hogy a politikai véleménynyilvánítás vagy a közügyeket érintő vita esetén nem engedhető meg a sajtószabadság széleskörű korlátozása.
- [28] Az indítványozó hangsúlyozta, hogy az adott ügyben olyan eseményről számolt be, amelyek részletei még ma is tisztázatlanok, azonban maga az esemény közérdeklődésre számot tartott. Nem tett mást, mint az elérhető és az események szempontjából jelentőséggel bíró szereplők egymástól eltérő beszámolóit közzétette, ezzel felvonultatva az adott pillanatban elérhető összes releváns információt. Utalt arra, hogy az internetes hírközlés korában az állítások teljes igazságtartalma nem igazolható azon határidőn belül, amíg az információ hírek számít. Álláspontja szerint ebben a helyzetben a sajtótól az várható el, hogy részrehajlás nélkül bemutassa minden olyan érintett álláspontját, aki kompetenciával rendelkezik az adott kérdésben.
- [29] Utalt arra is, hogy álláspontja szerint – figyelemmel az Alkotmánybíróság által a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatban kifejtettekre – a bíróságok akkor jártak volna el helyesen, ha az I. rendű alperes kijelentéseit értékítéletként minősítik.
- [30] 1.7. Az indítványozó által a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 359/C. § (1) bekezdés (1) bekezdése alapján előterjesztett, a jogerős ítélet végrehajtásának felfüggesztése iránti kérelmet az elsőfokú bíróság elutasította.
- [31] 2. Az alkotmányjogi panasz benyújtását követően az indítványozó és a VIII. rendű alperes felülvizsgálati kérelmet nyújtott be. A Kúria a felülvizsgálati kérelmek alapján eljárva a jogerős ítélet hatályában fenntartotta. Az elsőfokú bíróság az Kúria ítéletét az Alkotmánybíróság részére megküldte.
- [32] A Kúria ítéletében mindenekelőtt arra mutatott rá, hogy nem lehet eltekinteni attól: felülvizsgálati kérelem hiányában jogerőre emelkedett a másodfokú ítéletnek azon rendelkezése, amely szerint az I. rendű alperes megsértette a felperes jó hírnevét annak valótlan állításával, hogy a 2013. szeptember 5-én a konyári általános iskola előtt történt eseményeket valótlanul a felperes párt tetteként és az abban részes személyeket pedig valótlanul e párthoz tartozó személyekként tüntette fel.
- [33] A Kúria egyetértett a másodfokú bírósággal abban, hogy az I. rendű alperes azon ismételt kijelentései, amely szerint jobbikosok jöttek be Konyárra és a jobbikosok gyakorolták a kérdéses incidenst, az adott összefüggésben nem véleménynyilvánítás, hanem olyan tényállítás volt, amely a kérdéses eseményt a felpereshez kötötte. A Kúria ezzel összefüggésben rámutatott: fontos körülmény, hogy a bíróságok jogalkalmazó szervezetként még csak érintőlegesen sem politizálhatnak. „Nem feladata a bíróságoknak azt értékelni, hogy a felperesi politikai

párt ténylegesen változtatott e politikai irányvonalán, cigányellenesnek, rasszistának is minősíthető kijelentéseket a jövőre nézve mennyiben tesz vagy mennyiben érvényesül a jövőben az ún. »cukiság-kampány«.

- [34] Rámutatott a Kúria, hogy az eljáró bíróságok helyesen állapították meg: a perben vizsgált tényállítások valóság-tartalmát az alperesek nem tudták bizonyítani. Ennek igazolására ugyanis nem elegendő annak hangsúlyozása, hogy a „jobbikosok” kifejezés pusztán köznyelvi értelmezéséről lenne szó.
- [35] A Kúria rámutatott arra is, hogy következetes gyakorlata szerint a híresztelés megvalósul az információ továbbadásával, nyilvánosságra hozatalával, amelynek eredményeképp bárkinek esélye van az adott tartalom elérésére. A Kúria szerint „nem jelenti a sajtószabadság, a véleménynyilvánítási szabadság korlátozását, a sajtószerv teljesíthetetlen követelmények elé állítását az, ha a sajtószervtől a joggyakorlat megköveteli, hogy a személyi ségi jogot sértő közléseket ne tegyenek hozzáférhetővé”.

II.

- [36] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„I. cikk (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.

(2) Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit.”

- [37] 2. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) alkalmazott rendelkezései:

„78. § (1) A személyhez fűződő jogok védelme kiterjed a jóhírnév védelmére is.

(2) A jóhírnév sérelmét jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó, azt sértő, valótlan tényt állít, híresztel, vagy való tény hamis színben tüntet fel.”

„79. § A sajtó-helyreigazításra irányuló igény érvényesítésének szabályait a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény, valamint a polgári perrendtartásról rendelkező törvény állapítja meg.”

„84. § (1) Akit személyhez fűződő jogában megsértenek, az eset körülményeihez képest a következő polgári jogi igényeket támaszthatja:

- a) követelheti a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását;
- b) követelheti a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől;
- c) követelheti, hogy a jogsértő nyilatkozattal vagy más megfelelő módon adjon elégtételt, és hogy szükség esetén a jogsértő részéről vagy költségén az elégtételnek megfelelő nyilvánosságot biztosítsanak;
- d) követelheti a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását a jogsértő részéről vagy költségén, továbbá a jogsértéssel előállott dolog megsemmisítését, illetőleg jogsértő mivoltától megfosztását;
- e) kártérítést követelhet a polgári jogi felelősség szabályai szerint.”

III.

- [38] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv.-ben foglalt befogadhatósági követelményeknek.

- [39] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. A sajtó tájékoztató tevékenységét érintő jogszabályi kötelezettségek értelmezése, ezzel összefüggésben a médiatartalom-szerkesztés szabadságának alkotmányos határai alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek minősülnek {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [15]}.
- [40] Az adott ügyben az Alkotmánybíróság azt tekintette alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek, hogy a pártok és más közszereplők közéleti vitáiról, illetve nyilatkozatairól való tudósítások törvényi követelményei a sajtó polgári jogi felelősségét mennyiben érintik. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt befogadta.

IV.

- [41] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [42] 1. Az Alkotmánybíróság az ügy érdemében elsőként áttekintette a sajtószabadság alkotmányos tartalmát. Ennek során az adott ügyben – figyelemmel a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatban foglalt szempontokra – felhasználta az Alaptörvény hatálybalépése előtt elfogadott határozataiban kifejtett alkotmányos érveket, jogelveket és összefüggéseket is. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben emlékeztet arra, hogy korábbi gyakorlatának felhasználhatóságát már részletesen vizsgálta a 7/2014. (III. 7.) AB határozatban (Indokolás [23]), a 13/2014. (IV. 8.) AB határozatban (Indokolás [23]), a 28/2014. (IX. 29.) AB határozatban (Indokolás [11]) is.
- [43] Az Alkotmánybíróság működése során mindig is kiemelt védelmet biztosított a véleménynyilvánítás szabadságának. Az Alkotmánybíróság különösen akkor hangsúlyozta a véleménynyilvánítás szabadságának kitüntetett szerepét, amikor az a közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érintette. Ennek indoka szerint ugyanis „[a] demokratikus társadalom létezésének és fejlődésének nélkülözhetetlen eleme a közügyek vitatása, amely feltételezi a különböző politikai nézetek, vélemények kinyilvánítását, a közhatalom működésének bírálatát” [36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 219, 228–229.]. A véleménynyilvánítás szabadságának pedig egyik legfőbb biztosítója a sajtó működése, amelynek szabadságát és sokszínűségét az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdése helyezi alkotmányos védelem alá.
- [44] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdése alapján kiemelte, „[a] sajtónak [...] alkotmányos küldetése, hogy a közhatalom gyakorlóit ellenőrizze, aminek szerves részét képezi a közügyek alakításában résztvevő személyek és intézmények tevékenységének bemutatása és – akár rendkívül éles hangú – kritikája. [...] A közügyek vitatásának kiemelkedő alkotmányos jelentősége ezért azzal jár, hogy a közéleti szereplők személyiségének védelmében a szólás- és sajtószabadság szűkebb körű korlátozása felel csak meg az Alaptörvényből levezethető követelményeknek. Különösen fontos alkotmányos érdek, hogy a polgárok és a sajtó bizonytalanság, megalkuvás és félelem nélkül vehessenek részt a társadalmi és politikai vitákban. Ellene hatna ennek, ha a megszólalóknak a közéleti szereplők személyiségvédelmére tekintettel széles körben kellene tartaniuk a jogi felelősségre vonástól [...]. E követelmények a büntetőjogi felelősségre vonáson túl a polgári jogi jogkövetkezmények tekintetében is irányadók” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [47]}.
- [45] A sajtószabadságot azonban az Alkotmánybíróság nem önmagában, hanem a többi alapjog értékeivel együtt, az egész alkotmányos rend védelme és fenntartása érdekében helyezi kiemelt védelem alá {28/2014. (IX. 29.) AB határozat, Indokolás [16]}. Az Alkotmánybíróság ezért egyértelművé tette azt is, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának – és így a sajtószabadságnak – az emberi méltósággal szemben esetenként meg kell hajolnia. Az alapvető jogok korlátozásának az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglalt általános szabályából következően az alkotmányossági kérdés az ilyen helyzetben, hogy az emberi méltóság védelmét szolgáló korlátozás mely esetben minősül szükségesnek és arányosnak {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [43]}.
- [46] 2. Az Alkotmánybíróság az ügy érdemi vizsgálata során saját gyakorlatában kidolgozott alkotmányos érvek és jogelvek mellett figyelembe vette az EJEB esetjogát is. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy Magyarország az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (Emberi Jogok Európai Egyezménye, a továbbiakban: EJE) részes állama, ezért az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a magyar alkotmányos mércék kidolgozásakor a jogvédelem minimális követelményeiként érvényesíti az egyezményt értelmező EJE joggyakorlatának szempontjait

- {61/2011. (VII. 13.) AB határozat, megerősítette: 22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [16]; 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [25]; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [33]}.
- [47] Az EJEE 10. Cikk (1) bekezdése szerint „[m]indenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a véleményalkotás szabadságát és az információk, eszmék megismerésének és közlésének szabadságát országhatárokon kívül és anélkül, hogy ebbe hatósági szerv beavatkozhasson. Ez a Cikk nem akadályozza, hogy az államok a rádió-, televízió- vagy mozgókép vállalatok működését engedélyezéshez kössék”.
- [48] Az EJEE ugyanakkor tartalmazza azt is, hogy „[e] kötelezettségekkel és felelősséggel együttjáró szabadságok gyakorlása a törvényben meghatározott, olyan alakszerűségeknek, feltételeknek, korlátozásoknak vagy szankcióknak vethető alá, amelyek szükséges intézkedéseknek minősülnek egy demokratikus társadalomban [...] mások jó hírneve vagy jogai védelme [...] céljából” [EJEE 10. Cikk (2) bekezdés].
- [49] Az EJEB gyakorlatában rámutatott, hogy „bár a véleménynyilvánítás szabadsága kivételek alá eshet, e kivételeket szorosan kell értelmezni, és a korlátozás szükségességét meggyőző módon kell megállapítani [*Observer és Guardian kontra Egyesült Királyság* (13585/88) 1991. november 26., 59. bekezdés]. Hangsúlyosan érvényesül ez a követelmény a politikai beszéd vagy közérdekű kérdésekkel kapcsolatos vita esetén, mert az EJEE 10. Cikk (2) bekezdése alapján ennek korlátozására „kevés tér nyílik” [*Sürek kontra Törökország* [GC] (26682/95), 1999. július 8., 61. bekezdés].
- [50] Az EJEB utalt arra is, hogy „[a] 10. Cikk nemcsak azokra az »információk«-ra vagy »eszmék«-re alkalmazandó, amelyek kedvező fogadtatásúak, vagy amelyeket ártalmatlannak, illetve közömbösnek tartanak, hanem azokra is, amelyek sértenek, megütközést keltenek vagy felkavarnak; ezek a pluralizmus, a tolerancia és a nyitottság követelményei, amelyek nélkül nem létezik »egy demokratikus társadalom«” [*Oberschlick kontra Ausztria* (11662/85), 1991. május 23., 57. bekezdés]. Ugyanakkor az EJEB elismeri, hogy a sértés a véleménynyilvánítási szabadság által biztosított védelem körén kívül eshet, ha indokolatlan és rosszhiszemű hírnérontásnak minősül, például ha a sértő nyilatkozat kizárólagos célja a sértés [*Skalka kontra Lengyelország* (43425/98), 2003. május 27., 34. bekezdés].
- [51] Az EJEB gyakorlatában következetesen érvényesíti a sajtó alapvető fontosságú társadalmi szerepét, amely az aktuális események, vélemények és gondolatok vonatkozásában a közvélemény tájékoztatásában áll [például: *Uj kontra Magyarország* (23954/10), 2011. július 19.]. Ugyanakkor a bíróság rámutat, hogy bizonyos határokat – különösen mások jó hírnevét és jogait illetően – nem léphet át, feladata mindazonáltal minden közérdekű ügygel kapcsolatosan az információk és eszmék olyan módon történő közlése, amely összhangban áll kötelezettségeivel és felelősségével [*Scharsach and News Verlagsgesellschaft kontra Ausztria* (39394/98), 2003. november 13., 30. bekezdés].
- [52] Az EJEB gyakorlatában a sajtó kiemelt társadalmi szerepével összefüggésben azt is hangsúlyozza, hogy a sajtó a társadalom „házőrző kutyája”, amely biztosítéka a plurális demokrácia megerősödésének és a közéleti viták lefolytatásának [*Barthold kontra Németország* (8734/79), 1985. március 25. 58. bekezdés; *Lingens kontra Ausztria* [GC] (9815/82), 1986. július 8. 44. bekezdés; *Stoll kontra Svájc* [GC] (69698/01) 2007. december 10., 110. bekezdés] Az EJEB gyakorlata szerint tehát a sajtótól elvárható a közérdekű ügyekkel kapcsolatos információk és eszmék közlése. Ennek során pedig akár bizonyos fokú túlzás vagy akár provokáció használatához, vagy – más szóval – némileg mértéktelen nyilatkozatok megtételéhez is folyamodhat [*Mamère kontra Franciaország* (12697/03), 2006. november 7. 25. bekezdés; és *Dąbrowski kontra Lengyelország* (18235/02), 2006. december 16., 35. bekezdés].
- [53] A fentiek mellett az EJEB gyakorlatában rámutatott arra is, hogy az EJEE 10. Cikke alapján történő beavatkozás arányosságának a megítélésekor a kiszabott szankció természetét és súlyosságát is figyelembe kell venni [*Ceylan kontra Törökország* [GC] (23556/94) 1999. július 8., 37. bekezdés; *Lešník kontra Szlovákia* (35640/97), 2003. március 11., 63. bekezdés]. Az EJEB álláspontja szerint ugyanis az az intézkedés, amely valamely vélemény visszavonására kötelez, visszatartó hatás („*chilling effect*”) keltésére alkalmas. Az EJEB ezzel kapcsolatban hangsúlyozta, hogy például „valamely tényállítás nemzeti bíróság által elrendelt helyreigazítása önmagában is maga után vonja” az EJEE 10. cikke alapján biztosított védelem alkalmazását [*Karsai kontra Magyarország* (5380/07), 2009. december 1., 23. bekezdés].
- [54] Az EJEB egy másik ügyben kiemelte azt is, hogy nem egyeztethető össze a sajtó társadalmi szerepével az az elvárás, hogy az újságírók minden esetben tartózkodjanak a mások hírnevét sértő közlések és idézetek továbbadásától [*Thoma kontra Luxemburg* (38432/97), 2001. március 29., 64. bekezdés, lásd még: *Tonsbergs Blad AS és Haukom kontra Norvégia* (510/04), 2007. március 1., 82. bekezdés].

- [55] 3. Összességében megállapítható, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlatában kiemelten fontos alkotmányos érdekeknek tekinti a sajtószabadság érvényesülését. A sajtó ugyanis „olyan fórumot kínál a szólás szabadságához és a közügyek szabad vitathatóságához, amely kulcsfontosságú szerepet játszik abban, hogy a közvélemény és a politikusok számára ellenőrizhetővé válhassanak a közhatalmat gyakorlók, illetve a köztisztviselőket vállalkók. A polgárok kizárólag ilyen információk birtokában alkothatnak szabadon véleményt a közhatalmat gyakorlók teljesítményéről, munkájának hatékonyságáról és minőségéről. Az állami szervek ellenőrizhetősége pedig a polgárok demokratikus önkormányzásának lehetőségét biztosítja, így a polgároknak alapvető joguk van ahhoz, hogy a közügyeket érintő kérdésekről információhoz juthassanak” {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [25]}.
- [56] Megállapítható továbbá az is, hogy a kivételt nem engedő jogi felelősségre vonás a jóhírnév sérelmét jelentő közlés továbbadásáért a sajtószabadság érvényesülése ellen hat. Ebből következően a bíróságoknak különös körültekintéssel kell mérlegelni mind a büntetőjogi, mind a polgári jogi jogkövetkezmények alkalmazása során, hogy csak a valóban indokolt esetben essen korlátozás alá a sajtószabadság {lásd ezzel összefüggésben: 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [48], 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [25]}.

V.

- [57] 1. Az Alkotmánybíróság a bemutatott alkotmányos mércéből kiindulva – az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló egyedi ügygel összefüggésben – vizsgálta azt, hogy az eljáró bíróságok jogértelmezése, a történeti tényállás jogi értékelése összhangban áll-e az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdésében garantált sajtószabadságból fakadó alkotmányos követelményrendszerrel. Ennek során az Alkotmánybíróság az alábbi szempontokra volt tekintettel.
- [58] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az Alaptörvény 28. cikke a bíróságok részére alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék {pl. 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]; 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]}. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie. A bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, vagyis azt, hogy a jogszabályok alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e.
- [59] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor hangsúlyozza azt is, hogy az Alkotmánybíróság – mint az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d*) pontja szerint a bírói döntéseket kizárólag alkotmányosság szempontjából vizsgálhatja felül. Ezzel összhangban az Alkotmánybíróság hatásköre az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszok elbírálása során a bírói döntésben foglalt jogértelmezés alaptörvény-ellenességének, alapjogokkal való összhangjának vizsgálatára korlátozódik. Az Alkotmánybíróság gyakorlata az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszok elbírálásakor töretlen a tekintetben, hogy a bíróságok ítéleteit csak akkor bírálja felül, ha azok az Alaptörvény megsabta értelmezési tartományt megsértik, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz {3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [53]}.
- [60] A kifejtettek alapján tehát az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a alapján a bírói jogértelmezést kizárólag abban az esetben vizsgálhatja felül, ha az ügynek van alapjogi relevanciája. Önmagában azonban az a tény, hogy egy ügynek alapjogi relevanciája van, nem eredményezheti, hogy az eljáró bíróságok az ügy szakjogi megítélését figyelmen kívül hagyhatják. A bíróságoknak arra kell törekedniük, hogy az előttük folyamatban lévő ügyben alkalmazandó anyagi jogi és eljárásjogi normák adta értelmezési mozgástér keretein belül az ügy alapjogi érintettségére tekintettel legyenek, és az érintett alapjog alkotmányos tartalmát döntésükben – összhangban az alkalmazandó normákkal – érvényre juttassák. Ha pedig az alkalmazandó normának nincs ilyen értelmezési lehetősége, a norma alaptörvény-ellenes.
- [61] 2. Az Alkotmánybíróság ezt követően áttekintette a polgári bíróságoknak a jó hírnév védelmével kapcsolatos gyakorlatát, különös tekintettel annak vizsgálatára, hogy – az Alaptörvény 28. cikkére is figyelemmel – mennyiben érvényesül a sajtószabadságnak a IV. pontban bemutatott tartalma.

- [62] A polgári bíróságok a személyiségi jogsértés objektív szankciói körében a jogkövetkezményt a jogsértés tényéhez kötik. A bíróságok a jó hírnév védelmével összefüggésben a jogsértés körében különösen a következő szempontokat mérlegelik *a*) a közlés tényállítás-e, vagy vélemény (BH 2001.468.); *b*) a tényállítás valótlan-e (BH 1998.169., BDT 2005.1277.; *c*) megvalósult-e a valótlan tény állítása vagy híresztelése (BH 2013.266., BDT 2012.2742, BDT 2013.2904.); és *d*) a valótlan tényállítás objektíve alkalmas-e az érintett személy társadalmi megítélését hátrányosan befolyásolni (BH 2010.294).
- [63] Ezek a mérlegelési szempontok – főszabály szerint – vonatkoznak a sajtóra is, függetlenül attól, hogy a sajtó közügyekkel összefüggésben közölt-e valamit. Ez alól kivétel kizárólag abban a szűk körben érvényesül, ha a sajtó az Országgyűlés, a bíróság vagy más hatóság hatáskörébe tartozó eljárásról tudósít. A valóság feltárása ugyanis ilyenkor arra az eljárásra tartozó kérdés, amely a megjelölt szervezet hatáskörében, a reá vonatkozó anyagi és eljárási szabályok által meghatározott keretek között kerül lefolytatásra. A sajtó kötelezettsége ilyenkor csak arra terjed ki, hogy a kérdéses eljárásról, annak stádiumáról, az eljárásban az arra jogosultak által tett indítványokról valósághűen tudósítson (EBH 2001.407).
- [64] Az Alkotmánybíróság ebben az ügyben is tekintettel volt arra, hogy a sajtószabadság a történeti alkotmány vívmánya {28/2014. (IX. 29.) AB határozat, Indokolás [12]–[14]}. Történeti alkotmányunk részét képező 1848. évi sajtótörvény (1848. évi XVIII. törvénycikk) 14. §-a alapján: „[k]i az országgyűlés, a törvényhatóságok, mindenféle törvényszékek, és törvény által alkotott egyéb testületek iratait, és azok nyilvános üléseit hív szellemben és igazán közli, ellene a közlöttek tartalma miatt kereset nem indíthatatik.” A polgári bíróságok gyakorlata tehát összhangban áll a történeti alkotmány azon gondolatával, hogy a „hív szellemben és igazán” tudósító sajtót bizonyos körben védelem illeti meg a felelősségre vonással szemben {34/2017. (XII. 11.) AB határozat, Indokolás [37]}.
- [65] A bemutatott bírói gyakorlat a Kúria gyakorlatában is továbbél. A Kúria ezért a jó hírnév védelmével kapcsolatos perekben jellemzően rámutat arra, hogy „[s]ajtó-helyreigazítás esetében a sajtószerv felelőssége felróhatóságtól független, objektív jellegű a közölt tények valóságáért” (Pfv.IV.22.100/2016/4. számú ítélet).
- [66] A Kúria gyakorlatában ugyanakkor változás is megfigyelhető. A Kúria ugyanis egy, a közelmúltban meghozott ítéletében azt hangsúlyozta, hogy „a híresztelés jogi megítélésében az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) gyakorlata, valamint ehhez kapcsolódóan az Alkotmánybíróság újabb határozatai és az ehhez kapcsolódó legújabb bírói gyakorlat valóban újabb tendenciát fogalmaz meg. Az EJEB gyakorlata szerint ugyanis alapjogok ütközése esetén érdekmérlegelésnek van helye. Ilyen alapjogok a jelen esetben a felperes emberi méltóságán alapuló személyiségi jogai, illetve a másik oldalon a tájékoztatáshoz, közéleti viták bemutatásához fűződő alkotmányos alapjog” (Pfv.IV.22.224/2016/3. számú ítélet 19. pont). Erre tekintettel az adott ügyben a Kúria egyetértett a jogerős ítélet indokolásával abban, hogy „amennyiben a sajtótájékoztatón elhangzottakról a sajtószerv a forrás pontos megjelölésével, torzítás nélkül, valósághűen számol be és a tájékoztatásban teret adnak az elmentés (felperesi) álláspontnak, akkor nincs helye sajtó-helyreigazítás elrendelésének. Ezen feltételek teljes körű teljesülése esetén a közügyek nyilvános vitathatósága az érdekmérlegelés során valóban elsőbbséget élvez, figyelemmel a sajtó kiemelt (watchdog – »őrkutya«) szerepére is” (Pfv.IV.22.224/2016/3. számú ítélet 22. pont).
- [67] A fentiek mellett azonban a Kúria kiemelte az ítélet indokolásában azt is, hogy „más jogi megítélés alá esik egy tényfeltáró írás, oknyomozó cikk (nem aktuális tudósítás) [...]” (Pfv.IV.22.224/2016/3. számú ítélet 23. pont).
- [68] 3. Az adott esetben az eljáró bíróságoknak egyrészt abban a kérdésben kellett állást foglalniuk, hogy az I. és II. rendű alperesek megsértették-e a felperes (Jobbik Magyarországért Mozgalom) jóhírnévhez fűződő személyiségi jogát, másrészt a bíróságoknak vizsgálniuk kellett, hogy amennyiben a jogsértés megállapítható, az önmagában megalapozza-e az erről tudósító sajtószervek (V–VI. és VIII. rendű alperesek) polgári jogi felelősségét is.
- [69] 3.1. A másodfokú bíróság az alkotmányjogi panasszal támadott jogerős döntésében helybenhagyta az elsőfokú bíróság azon rendelkezését, amelyben megállapította: az I. rendű alperes megsértette a felperes jóhírnévhez fűződő személyiségi jogát azzal, hogy a 2013. szeptember 5-én a konyári általános iskola előtt történt eseményeket valótlanul a felperes tetteként tüntette fel a II. rendű alperesnek adott interjújában.
- [70] A másodfokú bíróság nem fogadta el az I. rendű alperes fellebbezésében foglalt azon érvet, miszerint csupán „sarkos véleményét fogalmazta meg”, és a kifogásolt közlések valóságos tartalma szerint „a felperes nevét olyan emberek csoportjára értette, akik szélsőséges nézeteket vallanak, és ideológiájuk meghatározó eleme a cigány-

gyűlölet.” A másodfokú bíróság álláspontja szerint ugyanis a tényállítás a valóság egy meghatározott mozzanataira vonatkozó közlés, annak állítása, híresztelése, hogy valami megtörtént, valami lezajlott, a valóságnak megfelelően létezik. Ezzel szemben a vélemény értékelést, álláspontot, bírálatot fejez ki úgy, hogy abból közvetve sem lehet valótlan tartalmú tények közlésére következtetni. A tény a való világ része, annak valamely objektív – az emberi tudattól független – mozzanata, a múltban létezett vagy a jelenben létező, érzékelhető jelenség, állapot, esemény, történés vagy cselekvés. A vélemény ezzel szemben szubjektív kategória, amely tényre vonatkozó állásfoglalás, értékítélet, következtetés. A tény valósága bizonyítható vagy cáfolható, ezzel szemben egy adott véleménnyel lehet azonosulni vagy attól elhatárolódni, de ahhoz a valóság kritériuma nem kapcsolható. A másodfokú bíróság kiemelte, hogy a tényállítás és a véleménynyilvánítás elhatárolása vitás esetben az ún. bizonyíthatósági teszt alapján történhet, amely szerint az a közlés, amelynek valósága vagy valótlanága bizonyítható, tényállítás; amelynek valóságtartalma nem bizonyítható, vélemény.

- [71] 3.2. A másodfokú bíróság által kifejtett indokokkal összefüggésben az indítványozó hivatkozott a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatban foglaltakra, és kifejtette, hogy álláspontja szerint „a bíróságok akkor jártak volna el helyesen, ha az I. rendű alperes kijelentéseit értékítéletnek minősítették volna, melyek jogi szankcionálása főszabály szerint [a]laptörvény-ellenes”.
- [72] Az Alkotmánybíróság az indítványozó hivatkozására figyelemmel felidézi, hogy a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatban foglaltak szerint a nyilvános közlés megítélése során elsőként arról szükséges döntenie, hogy az adott közlés a közügyekben való megszólalást, közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e, vagyis a közügyek szabad vitatásával áll-e összefüggésben (Indokolás [39]). Ezt követően szükséges vizsgálni, hogy a közlés értékítéletnek vagy tényállításnak tekinthető-e (Indokolás [40]). Az Alkotmánybíróság az elhatárolás fő szempontjának azt tekinti, hogy az értékítéletekkel szemben a tényállítások mindig olyan konkrétumokat tartalmaznak, amelyek valósága bizonyítás útján igazolható, ellenőrizhető. Így a közügyeket érintő véleménynyilvánítás szabadsága a valóban bizonyult tények tekintetében korlátlanul, míg a hamis tény állításával vagy híresztelésével szemben már csak akkor véd, ha a híresztelő nem tudott a hamisságról és a foglalkozása által megkívánt körültekintést sem mulasztotta el (Indokolás [41]).
- [73] A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság a konkrét ügyben megállapította, hogy a másodfokú bíróság a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatban foglalt alkotmányos szempontokat a közlés jellegének vizsgálata során kifejezésre juttatta. Kifejezetten utalt arra, hogy az I. rendű alperes a helyi kisebbségi roma nemzetiségi önkormányzat elnöke, aki nyilvános közlést tett. Meghatározó jelentőséget tulajdonított annak a másodfokú bíróság, hogy a perben vizsgált közlés valóságtartalma – az ún. bizonyíthatósági teszt alapján – egyértelműen vizsgálható volt, és ennek eredményeként jutott arra a következtetésre, hogy az tényállítást foglalt magában. E tényállításról pedig a perben rendelkezésre álló bizonyítékok alapján egyértelműen megállapítható volt, hogy az valótlan tényre vonatkozott, mert a szurkolói csoport tagjai szervezetileg nem kapcsolódtak a felperes politikai párthoz.
- [74] 3.3. A másodfokú bíróság ítéletében az indítványozónak az I. rendű alperes közlésének továbbadásáért fennálló felelősségét a következők szerint vizsgálta. Mindenekelőtt kiemelte, hogy az ún. linkeléssel hozzáférhetővé tétel a tények híresztelésének minősül. A híreszteléssel összefüggésben pedig – utalással az ezzel összefüggő bírói gyakorlatra (BH 2013.266.) – hangsúlyozta, hogy ennek folytán a jogsértés akkor is megvalósul, ha a közlést állító nyilatkozatának tartalmával a híresztelő nem azonosul és akkor is, ha egyébként alaptalanul bízhatott a közlés valóságtartalmában. A jogsértő tartalom bármilyen módon történő hozzáférhetővé tétele híresztelés jelent, más személy jogsértő nyilatkozatának továbbadásáért pedig a híresztelő önmagában a továbbítás megtörténte miatt objektív felelősséggel tartozik.
- [75] Az Alkotmánybíróság a 34/2017. (XII. 11.) AB határozatban alkotmányos követelményként állapította meg, hogy „az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdésében foglalt sajtószabadságból fakadó alkotmányos követelmény, hogy a közéleti szereplők sajtótájékoztatóján a közügyek vitájában egymást érintően tett kijelentésekről híven, saját értékelés nélkül tudósító, a közlések forrását egyértelműen megjelölő és a jóhírnevet esetleg sértő tényállításokkal érintett személy cáfolatának is helyet biztosító (vagy a válaszadás lehetőségét felkínáló) médiatartalom-szolgáltató tevékenységét nem lehet a személyiségi jogsértés polgári jogi szankcióit megalapozó híresztelésként értékelni.” Ebben a döntésben az Alkotmánybíróság döntő jelentőséget tulajdonított annak, hogy „[a] közéleti szereplők sajtótájékoztatójáról tudósító média felelőssége körében a közvitával meglévő nyilvánvalóan szoros kapcsolat mellett az is fontos körülmény, hogy – szemben a közéleti újságírás számos más megnyilvánulásával – az újságírók ez esetben nem saját állításaikat vagy véleményüket tárják a nyilvánosság elé, nem saját gondo-

lataikkal igyekeznek befolyásolni a szélesebb közvéleményt”. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint „a közéleti szereplők kijelentéseit közvetítő sajtónak a valótlan tényállításokért fennálló felelőssége más mérce szerint ítélandó meg ahhoz képest, amikor a szerkesztők és újságírók pusztán saját elképzeléseik és előzetes döntéseik mentén határozzák meg a médiatartalmat. Ilyenkor ugyanis a sajtó működésének fókuszában nem a közvita saját érvekkel való gazdagítása és befolyásolása, hanem a társadalmi tanácskozásban résztvevő többi szereplő megnyilvánulásainak naprakész és hiteles becsatornázása áll. A sajtótájékoztatókról való tudósításokkal kapcsolatban a közéleti vita érdeke mindenekelőtt az elhangzottak pontos, a hírek aktualitásához igazodó köz-zétételét igényli” (Indokolás [45]).

- [76] Az adott ügyben ugyanakkor a valótlan tény híresztelése nem olyan közléssel összefüggésben merült fel, amely sajtótájékoztatón hangzott el. A perben vizsgált tényállítás egy olyan eseményről szóló sajtótudósításhoz kapcsolódott, amelyről a sajtó saját értékelést tartalmazó módon számolt be. A sajtótudósítás egy közérdeklődésre számot tartó eseménnyel kapcsolatban felmerült információkat összegezte.
- [77] Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint – figyelemmel a 34/2017. (XII. 11.) AB határozatban megállapított alkotmányos követelményre – egy sajtótudósítás akkor esik kívül a híresztelés értelmezési körén, ha a médiatartalom fókuszában kizárólag a közéleti vitában részt vevő személyek megnyilvánulásainak naprakész és hiteles becsatornázása áll. Az adott esetben a sajtótudósítás fókuszában nem az I. rendű alperes nyilatkozata állt, hanem az eseményekkel összefüggésben álló, egymásnak ellentmondó információk bemutatása. Ebből következően az adott esetben vizsgált sajtótudósítás híresztelésnek minősül.
- [78] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a bírói döntés alaptörvény-ellenessége megállapításának akkor van helye, ha a bíró – az ügyben alkalmazandó jogi norma értelmezési keretén belül – maga vét olyan jogalkalmazási hibát, amely megalapozza döntésének alaptörvény-ellenességét [15/2015. (V. 29.) AB határozat, 34/2015. (XII. 9.) AB határozat]. Ilyen jogértelmezési hiba az adott ügyben alkalmazott polgári jogi normák [régi Ptk. 78. § (2) bekezdés, 84. §] vonatkozásában nem volt megállapítható. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2017. december 19.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

*Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó, dr. Schanda Balázs, dr. Stumpf István és
dr. Sulyok Tamás alkotmánybírók párhuzamos indokolása*

- [79] Álláspontunk szerint a határozat indokolása nem fejt ki következetesen azokat az alkotmányossági szempontokat, amelyeket a polgári jogi híresztelés értelmezése körében a sajtószabadság jogából fakadóan figyelembe kell venni. A jelen ügy azt az összetett kérdéskört érinti, hogy hogyan alakul a sajtó felelőssége akkor, amikor mástól származó, valótlan tényállítást tartalmazó közlést tesz közzé. A polgári bíróságok gyakorlata szerint a sajtó önmagában a közzététellel megvalósítja a híresztelést, amely alapján objektív, vagyis az újságírói szakmai szabályok betartásától független felelősséggel tartozik a tényállítással érintett felé. Jól tükrözi ezt a jelen alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntés is, amely szerint a valótlan tényállítás bármilyen módon – így például hivatkozás megosztásával (linkeléssel) – történő hozzáférhetővé tétele híresztelésnek minősül, más személy jogsértő nyilat-

kozatának továbbadásáért pedig a híresztelő önmagában a továbbítás megtörténte miatt objektív felelősséggel tartozik.

- [80] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a többségi indokolás által is hivatkozott 34/2017. (XII. 11.) AB határozatban arra az alkotmányos követelményre világított rá, hogy a híresztelés polgári jogi fogalmának szokásos, azaz minden szituációra differenciálás nélkül kiterjesztett értelmezése nem veszi kellőképpen figyelembe a sajtó tevékenységének sajátos alkotmányos értékét. A döntés értelmében a híresztelésre vonatkozó általános megfontolásokat és érveket a sajtó működéséhez kötődő speciális alkotmányjogi szempontokkal árnyalni kell. A sajtó ugyanis nem egy a szólásszabadság jogosultjai közül, hanem olyan szereplő, akinek működése különös alkotmányossági jelentőséggel bír: a demokratikus közvélemény alakulásában központi szereppel bíró tevékenységének lényegi eleme a közéleti események nyilvánossághoz való közvetítése, így a sajtónak elsőrendű alkotmányos feladata a közérdekű információk, álláspontok terjesztése. Különösen fontos tehát, hogy a sajtó a közvita számára releváns körülményekről minél szabadabban számolhasson be. Ezzel a feladattal összhangban hozta meg az Alkotmánybíróság azt az alkotmányos követelményt, amely szerint a közéleti szereplők sajtótájékoztatóján egymásról tett kijelentésekről hűen, saját értékelés nélkül és a válaszadás lehetőségét felkínálva tudósító sajtó tevékenységét nem lehet híresztelésnek minősíteni.
- [81] Bár a jelen határozat többségi indokolása idézi a korábbi döntés érveit, azoknak a jelen ügyre vonatkozó relevanciáját nem bontja ki kellőképpen. Még ha a sajtó felelősségét megállapító bírói mérlegelés alaptörvény-ellenessége a konkrét tudósítás egyes információira vagy szerkesztésére (például adott módon való képi illusztrálására) tekintettel összességében esetleg nem is állapítható meg, az alapjogi bíraskodás koherens továbbfejlesztése érdekében mindenképpen szükséges tisztázni az alábbiakat.
- [82] A hírportál által jelen ügy tényállása szerint alkalmazott újságírói megoldás, a más által tett közlések linkeléssel történő elérhetővé tételekor szintén meghatározó jelentőségre tehetnek szert a híresztelés fogalmának differenciálására vezető alkotmányossági megfontolások. Ha ugyanis a sajtó egy már eleve a nagy nyilvánosság elé tárt közéleti megnyilatkozásról ad tájékoztatást, akkor a felelősségét korlátozó érvek nagy súllyal esnek latba. A társadalmi jelentőségű ügyek megvitatásában résztvevő szereplők megnyilvánulásairól való tájékoztatás alapvető feladata a sajtónak. Abban az esetben tehát, amikor a sajtó egy eleve a nyilvánosságnak szánt, sőt a nyilvános közéleti vitában már jelenlévő közlést változatlan formában és tartalommal használ fel, nem a benne foglalt állításokat híreszteli, hanem a közügyek vitájának fórumaként, egyfajta közvetítő felületként jár el. Ilyenkor alapvetően a közlések megfogalmazója tartozik felelősséggel, nemcsak állításainak esetleges valótlanosságáért, hanem azért is, hogy kijelentéseivel a sajtónyilvánosság elé lépett. A demokratikus nyilvánosság legfőbb letéteményesének minősülő sajtó felelősségéhez a közügyeket érintő megnyilvánulások pusztá közlésénél többre van szükség.
- [83] Álláspontunk szerint a linkelés, a művelet lényegénél és sajátosságainál fogva, újságírói módszerként használva éppen azt fejezi ki, hogy az internetes újság nem maga teszi a sérelmes közléseket, hanem csupán utal az adott társadalmi vitában már korábban megfogalmazott álláspontokra, megnyilatkozásra. Ha az Alaptörvényben foglalt feladatából fakadó szakmai követelményekkel összhangban – azaz hűen, a saját értékelést nélkülözve, a forrást megjelölve és a cáfolatnak helyet biztosítva – teszi ezt, akkor a sajtótájékoztatóról való tudósításhoz hasonlóan mentesül az objektív felelősség alól.

Budapest, 2017. december 19.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [84] Az alkotmányjogi panasz elutasítását az alábbi, a határozat indokolásában foglaltaktól részben eltérő indokok mellett támogatom.

- [85] Az indítványozó által üzemeltetett hírportálról közvetlenül elérhető, valótlan elemet tartalmazó tényállítás jelent meg, amely mint valótlan híresztelés nem áll a véleménynyilvánítási szabadság alkotmányos védelme alatt. Erre tekintettel az alkotmányjogi panasszal támadott ítélet nem alaptörvény-ellenes. Megállapítható ez a 34/2017. (XII. 11.) AB határozatban foglaltakkal való összehasonlítástól függetlenül is, amely határozattal szembeni különvéleményemben előadottakat jelen alkotmányjogi panasz elbírálása során is fenntartom.

Budapest, 2017. december 19.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2341/2014.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3003/2018. (I. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 90. § (2) bekezdés a) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (2) bekezdése alapján benyújtott alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege szerint az indítványozót mint törvényszéki elnököt az Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH) elnöke mint a munkáltatói jogkör gyakorlója a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (a továbbiakban: Bjt.) 108. § (1)–(2) bekezdései alapján 2017. október 3-án kelt határozatával írásbeli figyelmeztetésben részesítette. Az indítványozó vitatta a figyelmeztetés megalapozottságát, és erre vonatkozó észrevételeit meg is küldte az OBH elnökének, úgy döntött azonban, hogy nem él a Bjt. 108. § (2) bekezdésében írt jogorvoslati lehetőséggel és nem kezdeményezi maga ellen fegyelmi eljárás lefolytatását. Döntésének oka az volt, hogy a törvényszék összbírói értekezlete 2017. október 13-án az Országos Bírói Tanács (a továbbiakban: OBT) tagjait megválasztani jogosult küldöttértekezlet tagjává választotta. E tényről az OBH elnökét az indítványozó 2017. október 19-én kelt levelével tájékoztatta. Az OBT a bíróságok központi igazgatásának felügyeleti testülete, amelynek a Kúria elnökén kívüli 14 bíró tagját a küldöttek közül választja a küldöttértekezlet 6 évre. Az OBT 2012. március 15-én kezdte meg a működését, megbízatása tehát 2018 márciusában jár le, az új OBT tagokat 2018. január 15-ig kell megválasztani. A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 90. § (2) bekezdés a) pontja és 94. § (2) bekezdése szerint azonban nem választható küldötté, illetve az OBT tagjává az, akivel szemben fegyelmi eljárás van folyamatban. Amennyiben tehát – mutat rá az indítványozó – jogorvoslattal élt volna az írásbeli figyelmeztetéssel szemben, akkor lényegében „maga aktiválja” a Bszi. kizárás eredményező szabályát.
- [3] Az indítványozó alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, álláspontja szerint ugyanis a Bszi. 90. § (2) bekezdés a) pontja lehetőséget ad az OBT tagjainak a megválasztásába történő közvetlen beavatkozásra, ami sérti az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (1)–(2) bekezdéseit.
- [4] Kérése érdemi elbírálását annak ellenére kérte, hogy a támadott jogszabályi rendelkezés hatálybalépésétől számított száznolcva nap eltelt. E körben arra hivatkozott, hogy most került olyan élethelyzetbe, hogy vele szemben a norma alkalmazásra kerülhet, tehát csak most vált érintetté.
- [5] Indítvány-kiegészítésében a panaszos arról tájékoztatta az Alkotmánybíróságot, hogy az OBH elnöke a Bjt. 106. § (1) és (3) bekezdésben írt jogkörében eljárva a Bjt. 105. § a) pontja alapján 2017. október 19-én fegyelmi eljárást kezdeményezett ellene, így érintettsége immár nem csupán potenciális, hanem tényleges, személyes, közvetlen és aktuális. A becsatolt iratok szerint a szolgálati bíróság a Bjt. 111. §-a és 113. § (2) bekezdése alapján

előzetes vizsgálatot rendelt el, a fegyelmi eljárás megindításáról vagy annak megtagadásáról tehát később hoznak döntést.

- [6] 2. Az indítványozó panaszában elsődlegesen kifejti, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] megköveteli, hogy a fegyelmi eljárás kezdeményezése okszerű legyen, arra ne kerülhessen sor visszaélészerűen. A támadott szabály azonban nem tartalmaz olyan garanciákat, amelyek hatékony jogvédelmet adnának ilyen esetben, sőt írásbeli figyelmeztetés alkalmazása esetében tulajdonképpen elzárják az érintettet a jogorvoslat igénybevételétől, hiszen a fegyelmi eljárás kezdeményezése a küldöttek közül való kizárást jelenti.
- [7] Az indítványozó másodrészt emlékeztet rá, hogy az OBTV választott bíró tagja a Bszi. 110. § (4) bekezdés a) pontja szerint nem gyakorolhatja az OBTV tagságból eredő jogait és kötelességeit az ellene indított fegyelmi eljárás alatt, és a 111. § (1) bekezdés d) pontja szerint tisztésége megszűnik a fegyelmi felelőssége jogerős megállapításával. Ehhez képest az indítványozó szerint az, hogy már önmagában a fegyelmi eljárás megindításának a ténye kizárja a küldötté, illetve OBTV taggá történő választást, a közhivatal viseléséhez való jog [Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdés] szükségtelen korlátozását jelenti. Különös tekintettel arra, hogy fegyelmi eljárás kezdeményezésére akár valós indok nélkül, pusztán a küldötté/taggá választás megakadályozása érdekében is sor kerülhet.
- [8] Azt indítványozó érvelése szerint harmadrészt a bírói függetlenség [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] nem csupán a bírók ítélkező, hanem igazgatási tevékenysége kapcsán is értelmezhető. Azonban „a támadott törvényi szabály alkalmas az OBTV összetételnek befolyásolására. Az OBTV a bíróságok központi igazgatásának része, feladata a központi igazgatási feladatokat egyszemélyi felelős vezetőként ellátó OBH elnök tevékenységének felügyelete. [...] Ezek a felügyeleti eszközök azonban csak akkor válnak élővé, ha ténylegesen használják is őket. A külső objektív szemléletben azonban felmerülhet a kétely, hogy amennyiben az OBH elnöke képes befolyásolni az őt felügyelő, ellenőrző bírói testület összetételét, akkor annak függetlensége megkérdőjelezhető.” Az a szabályozás, amely „a bíróság függetlenségének látszatát megkérdőjelezi, sérti a független és pártatlan bírósághoz való jogot”, szól az indítvány.
- [9] Végezetül pedig az indítványozó úgy véli, a támadott törvényi rendelkezés az ártatlanság védelmét is sérti [Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdés] azért, mert már önmagában a fegyelmi eljárás megindításának a tényéhez szankciót fűz az eljárás eredményétől függetlenül, és amennyiben a bíró a támadott kizáró szabály miatt esik el az OBTV tagságtól, e jogsérelem akkor sem orvosolható, ha a fegyelmi felelősség megállapítására végül nem kerül sor.
- [10] 3. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadásáról kellett döntenie. E körben az Alkotmánybíróság azt vizsgálja, hogy a benyújtott panasz az Abtv.-ben írt formai és tartalmi feltételeknek eleget tesz-e. A befogadhatóság törvényi feltételeinek vizsgálata során az Alkotmánybíróságnak egyes tartalmi kérdések eldöntésekor van mérlegelési jogosultsága (pl. az Abtv. 29. §-ába foglalt feltételek vizsgálata), vannak azonban olyan formai feltételek, amelyek hiánya az Alkotmánybíróság hatásköreinek gyakorlását kizárja. Ilyen formai feltétel az indítványok előterjesztésére nyitva álló határidő betartása. Az indítvány befogadhatóságának vizsgálata az állandó gyakorlata szerint a formai kérdések tisztázásával indul, a jelen esetben azzal, hogy a panaszos érdekeltséghez kötött normakontroll kérelme határidőben érkezett-e.
- [11] Jelen ügyben az indítványozó alkotmányjogi panaszát kifejezetten az Abtv. 26. § (2) bekezdésére alapította. E rendelkezés szerint az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen akkor is kezdeményezhető, ha az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be az Alaptörvényben biztosított jog sérelme, és nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.
- [12] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 26. § (2) bekezdésében meghatározott esetben az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított száznolcvan napon belül lehet írásban benyújtani. A határidő a jogszabály hatálybalépését követő napon kezdődik, amennyiben azonban annak utolsó napja munkaszüneti napra esik, az – az Ügyrend 28. § (2) bekezdése alapján – csak az azt követő legközelebbi munkanapon jár le. Az Abtv. 30. § (3) bekezdése és az Ügyrend 28. § (3) bekezdése igazolási kérelem előterjesztését kizárólag az Abtv. 26. § (1) bekezdése és 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszok esetében teszi lehetővé. Az Abtv. 30. § (4) bekezdése pedig kifejezetten kimondja, hogy az Abtv. 26. § (2) bekezdésében meg-

határozott esetben az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított száznolcvan nap elteltével az alkotmánybírói eljárás megindításának nincs helye.

- [13] Az Abtv. 26. § (2) bekezdésében érdekeltséghez kötött normakontroll eljárást intézményesít. A panasz ezen fajtája azonban kivételes jellegű az Alkotmánybíróság bírói döntésekhez kötődő alkotmányjogi panaszokra, valamint az egyes normakontroll eljárásokra épülő hatásköreinek rendszerében. A kivételes jelleg a panasz ezen fajtájára vonatkozó törvényi határidőszabályok megszorító értelmezését indokolta a testület eddigi folytatott gyakorlatában.
- [14] A fentiekben ismertetett határidőszabály értelmezése és alkalmazása – amint arra az indítványozó is utal kérelmében – az Alkotmánybíróság gyakorlatában az Abtv. hatálybalépésétől kezdődően egységes és állandó, abban a 30. § (1) bekezdéséhez kapcsolódóan eltérő megközelítés az eddigiekben nem volt ismert: az Alkotmánybíróság az Abtv. 30. § (1) bekezdésének szöveghű értelmezése alapján – más értelmezési módszerek alkalmazását nem tartva elfogadhatónak {vö. *dr. Stumpf István* alkotmánybírónak a 3264/2012. (X. 4.) AB végzéshez fűzött különvéleményét (Indokolás [5]–[21])} – minden esetben, töretlenül a támadott jogszabályi norma hatálybalépését követő naptól számítja a határidőt [lásd pl. 3264/2012. (X. 4.) AB végzés, 3053/2013. (II. 28.) AB végzés, 3071/2013. (III. 14.) AB végzés, 3160/2014. (V. 23.) AB végzés, 3233/2014. (IX. 22.) AB végzés, 3084/2015. (V. 8.) AB végzés, 3015/2016. (I. 25.) AB végzés, 3021/2016. (II. 2.) AB végzés, 3268/2017. (X. 19.) AB végzés, 3283/2017. (XI. 2.) AB végzés]. Az Alkotmánybíróság e szabály kiterjesztő értelmezésére abban a kivételes esetben sem látott lehetőséget, amikor a panaszos egyértelműen arra hivatkozott, esetleg igazolta is, hogy az alaptörvény-ellenesnek tartott norma alkalmazására/hatályosulására vele szemben csak később került sor, tehát személyes, közvetlen és aktuális érintettsége a jogszabály hatálybalépését követő száznolcvan nap eltelte után következett be [vö. pl. 3192/2013. (X. 22.) AB végzés, 3153/2017. (VI. 14.) AB végzés]. Mindez tehát azt jelenti, hogy amikor a sérelmezett rendelkezés hatálybalépését követő nap és a konkrét alkalmazás között az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti száznolcvan nap eltelt, e tény alaki korlátját képezi az Alkotmánybíróság eljárásának. A 180 napban meghatározott időtartam tehát objektív határidőnek minősül. Száznolcvan napon túl az indítvány befogadására és érdemi elbírálására akkor sincs lehetőség, ha az indítványozó aktuális érintettsége az alkotmányjogi panasz benyújtásakor fennáll, és a kérelem adott esetben minden más törvényi feltételnek megfelelne.
- [15] Jelen ügyben megállapítható volt, hogy a Bszi. támadott 90. § (2) bekezdés *a*) pontja a Bszi. 173. § (2) bekezdése alapján 2012. január 1-jén lépett hatályba, míg az indítványozó alkotmányjogi panaszát 2017. október 20-án, azaz száznolcvan napon túl – tehát elkésetten – nyújtotta be.
- [16] A formai kritériumokat teljesítő indítvány hiányában az Alkotmánybíróság számára hivatalból sem volt lehetőség absztrakt normakontroll eljárás lefolytatására.
- [17] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 56. § (1) bekezdése és az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *d*) pontja alapján – gyakorlatának megfelelően a befogadás egyéb feltételeinek vizsgálatát mellőzve – visszautasította.

Budapest, 2018. január 8.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírói ügyszám: IV/2003/2017.

Az Alkotmánybíróság Határozatai az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtítkára
layout: www.estercom.hu
Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu
Felelős kiadó: Köves Béla ügyvezető
HU ISSN 2062–9273